

Marknadsintroduktion Ukraina

2008

Förord

Inom internationella affärer är frågan om morgondagens marknad ständigt återkommande. Alla vill vi hitta den och gärna vara tidigt ute och få ett försprång i konkurrensen.

Efter mina år i Ukraina inser jag att morgondagen redan finns här. Det är hög tid att handla nu. Ukraina är hett – många länder har redan insett detta men för många svenskar är Ukraina fortfarande en okänd plats på kartan – för vissa känns Thailand som ett närmare resmål.

Ukraina har nästan 47 miljoner invånare, är till ytan störst i Europa efter Ryssland och rikt på naturtillgångar. Landet har en turbulent politisk historia men är inställd på att närma sig väst som nybliven medlem i WTO, med ett perspektiv på frihandelsavtal med EU och ett, även om det ligger längre fram i tiden, fullständigt EU-medlemskap.

Konkurrenskraftiga lönekostnader, kompetent arbetskraft och god tillgång till råvaror gör Ukraina till ett intressant land för produktion. Växande hushållsinkomster och ökad efterfrågan gör Ukraina till en intressant exportmarknad. Faktumet att denna närmarknad ligger endast två timmars flygresa från Stockholm gör landet än mer intressant i dagens miljötänk med långa transporter etc. Potentialen för svensk export av produkter och tjänster är stor, inte minst inom industri, miljö, konsument och IT/Telecom.

Som svensk privatperson ser vi också fler och fler researrangörer med nya destinationer kring Svarta havet eller till SPA och skidorter i Karpaterna. Om affärer inte intresserar dig så kan Ukraina ändå vara värt ett besök. Bästa sättet att bedöma ett lands möjligheter är på plats.

Jag önskar dig en trevlig läsning!

Välkommen till Ukraina!

Helen Gustafsson
Handelssekreterare i Ukraina

Kiev, juli 2008

Marknadsintroduktion Ukraina
Senaste uppdateringen: augusti 2008

Läsanvisning

Den här marknadsintroduktionen är sådan att du som läsare ska få behållning av den oavsett om du vill ha en heltäckande bild av den Ukrainska marknaden eller om du bara vill göra djupdykningar inom specifika områden. Avsnitten följer en logisk ordning men de kan läsas för sig utan att förlora värde för läsaren. Nedan följer en kort beskrivning av respektive avsnitt för att ge en överblick över strukturen och de olika delarnas innehåll.

Avsnitt 1, Allmänt om Ukraina. Övergripande bild av landet, dess historia, politik och andra områden som är relevanta för att kunna ta åt sig resten av den marknadsinriktade texten och sätta den i sitt sammanhang.

Avsnitt 2, Ekonomi och näringsliv. En beskrivning av Ukrainas makroekonomiska situation med några av de viktigaste sektorerna i landets ekonomi.

Avsnitt 3, Utrikeshandel och utländska investeringar. Visar hur Ukrainas ekonomiska förbindelser med andra länder, och i synnerhet EU, ser ut. Utländska investeringar i landet samt Sveriges handelsförbindelser med Ukrainas beskrivs ytligt.

Avsnitt 4, Att göra affärer på den ukrainska marknaden. Reder ut några av skillnaderna mellan Ukrainsk och svensk affärskultur samt beskriver vad man bör tänka på vid affärer i Ukraina. Avsnittet avslutas med några exempel på hur det har gått för svenska företag i Ukraina.

Avsnitt 5, Praktisk information. Snabbguide för den som besöker Ukraina för första gången. Besvarar många av de frågor svenskar har innan de reser till landet.

Avsnitt 6, Var finner jag mer information? En samling länkar på Internet samt andra informationskällor för vidare läsning.

Innehåll

1. Allmänt om Ukraina	7
1.1 Faktaruta	7
1.2 Inledning	7
1.3 Klimat	8
1.4 Naturtillgångar	8
1.5 Befolkning	8
1.6 Språk	8
1.7 Religion	8
1.8 Historia	9
1.8.1 Gårdarrike, Kievsk Rus och Karolinerna	9
1.8.2 Sovjetunionen, krig och självständighet	9
1.8.3 Orangea revolutionen till idag	9
1.9 Kultur	10
1.10 Utbildning	10
1.11 Politik	10
1.11.1 Politiskt system	10
1.11.2 Inrikespolitik	11
1.11.3 Utrikespolitik	11
1.11.4 WTO	11
1.11.5 NATO	11
1.11.6 EU	12
1.12 Massmedier	12
1.13 Levnadsstandard	12
2 Ekonomi och näringsliv	13
2.1 Inledning	13

2.2 Faktaruta (2007)	13
----------------------	----

Tabell 1. Faktaruta: statistik 2007 (Källor: National Bank of Ukraina, Global Insight, State Statistics Committee of Ukraine, SCB, Riksbanken)	13
--	----

2.3 Ekonomisk politik	14
2.3.1 Privatisering	14
2.4 Näringslivets struktur	14
2.4.1 Jordbruk och livsmedel	14
2.4.2 Industri	15
2.4.3 Tjänstesektorn	15
2.4.4 Offentlig sektor	16
2.5 Arbetsmarknad	16
2.6 Kredit och kapitalmarknad	16
2.6.1 Svenska Investeringar	17
2.6.2 Biståndssamarbete	17
2.7 Handel	17
2.7.1 Handelspolitik	17
2.7.2 Handelsutbyte	17
2.7.3 Utrikeshandel	17
2.8 Svenska företag i Ukraina	17
2.9 Utvecklingssamarbete	17

3 Att göra affärer på den ukrainska marknaden **18**

3.1 Inledning	18
3.2 Företagsformer och etablering	18
3.3 Skatteregler	19
3.4 Tillgång till arbetskraft	19
3.5 Affärsklimat och investeringar	19
3.6 Intressanta sektorer för tillverkning	20

3.7	Logistik, distribution och säljkanaler	20	5.4	Resor inom landet	28
3.8	Reklam och media	21	5.5	Telekommunikation	29
3.8.1	Kvalitets och varumärkesmedvetande	21	5.6	Postväsende	29
3.8.2	Mässor och utställningar	21	5.7	Tolk- och översättningshjälp	29
3.8.3	Offentlig upphandling, anbudsförfrågan	21	5.8	Valuta	29
3.8.4	Konkurrensförhållanden	21	5.9	Kreditkort	30
3.8.5	Krav på den svenske exportören	21	5.10	Säkerhetsfrågor	30
3.8.6	Kommersiella särdrag	22	5.11	Vaccinationer/hälsa	30
3.9	Allmän affärskultur "do's and dont's"	22	5.12	Om man blir sjuk	30
3.10	Kvinnor och män i affärer	23	5.13	Olycksfall	30
3.11	Exportrådet Kiev	23	5.14	Presenter	30
3.12	Sveriges ambassad	23	5.15	Dricks	30
3.13	Swedish Ukrainian Business Club	23	5.16	Prisnivå	30
4	Import, transport, betalning och juridiska frågor	24	5.17	Mått, vikt, tid, datum och el	31
4	Import, transport, betalning och juridiska frågor	24	5.18	Affärs- och kontorstider	31
4.1	Inledning	24	5.19	Helgdagar, semestertid	31
4.1.1	Tull och andra importavgifter	24	5.20	Om du får en dag över	31
4.1.2	Importrestriktioner	25	6	Nyttiga adresser mm.	32
4.1.3	Produktkrav för importerade varor	25	6.1	Teleförbindelser	32
4.1.4	Emballage/märkning för export	26	6.2	Riktnummer	32
4.1.5	Ursprungsintyg för export	26	6.3	Nummerupplysning	32
4.1.6	Sanitära intyg för export	26	6.4	Sveriges representation i Ukraina	32
4.1.7	Betalning, handelsfaktura och kontraktsförfarande för export	26	6.5	Ukrainas representation i Sverige	33
4.1.8	Generella betalnings- och kreditfrågor	27	6.6	Viktiga myndigheter	33
4.1.9	Verkställighet och skiljedom	27			
5	Reseinformation: praktiska råd och upplysningar	28			
5.1	Pass och visum	28			
5.2	Arbets- och uppehållstillstånd	28			
5.3	Resor till Ukraina	28			

6.7	Översättning	34	7.3	Allmänt	41
6.8	Banker	34	7.4	Statistik	41
6.9	Advokatbyråer	35	7.5	Lagstiftning	41
6.10	Revisorer	35	7.6	Handels- och företagsinformation	42
6.11	Företags- och investeringskonsulter	36	7.7	Banker, ej kommersiella	42
6.12	Rekrytering	36	7.8	Internationella organisationer	42
6.13	Reklambyråer	36	7.9	Statsledning	43
6.14	Kurirföretag	37			
6.15	Mässor	37			
6.16	Hotell	37			
	6.16.1 Hotell i Kiev	37			
	6.16.2 Hotell i Lviv	38			
	6.16.3 Hotell i Odessa	38			
6.17	Lägenheter	38			
6.18	Flygbolag	38			
6.19	Taxibolag	39			
6.20	Biluthyrningsfirmor	39			
6.21	Tåg	40			
6.22	Buss	40			
6.23	Sjukhus	40			
6.24	Kartor och guider	40			
6.25	Nöjen	40			
7	Ukraina i litteratur, på Internet och i tidningar.	41			
7.1	Tidningar	41			
7.2	Rapporter och böcker	41			

1. Allmänt om Ukraina

Ukraina är ett stort land både till yta och befolkningsmängd. Med bördig jord, välutbildad arbetskraft, skog och metaller har landet resurser för att kunna fortsätta sin tillväxt och med tiden bli en av Europas intressantaste marknader.

1.1 Faktaruta

- *Befolkning: 46,3 miljoner*
- *Andel stadsbor: 69 procent*
- *Yta: 603 700 kvadratkilometer*
- *Folktäthet: 86 personer per kvadratkilometer*
- *Språk: Ukrainska (ryska används ofta)*
- *Angränsande stater: Ryssland, Moldavien, Vitryssland, Polen, Rumänien, Slovakien, Ungern*
- *Nationaliteter: Ukrainare 73 procent, ryssar (22 procent) andra nationaliteter (5 procent)*
- *Religion: Rysk-orthodox, ukrainsk-orthodox, katolsk*
- *Medellivslängd: Kvinnor 71,9 år, män 60,6 år*
- *Valuta: Hryvnja (UAH)*
- *Statskick: Republik*
- *Huvudstad: Kiev 3,535 miljoner invånare*

1.2 Inledning

Ukraina är stort. Landet täcker en areal av 603 700 kvadratkilometer och sträcker sig 200 mil från öst till väst och 100 mil från nord till syd. Efter Ryssland är Ukraina Europas, till ytan, näst största land och gränsar till Ryssland i norr och öst, Polen, Slovakien, Rumänien, Ungern och Moldavien i väst och Vitryssland i nordväst.

Genomsnittshöjden över havet är bara 175 meter, men det finns bergsområden på Krimhalvön i söder (högsta topp 1 545 m) och i Karpaterna i väst (högsta topp 2061 m). Övriga delar av landet är däremot platt och täckt av åkrar. Två tredjedelar av landet är täckt av ett tjockt lager bördig svartjord vilket var anledningen till att landet förr kallades Sovjetunionens kornbod.

Ukraina har flera floder, de största är Dnepr och Dnistr. I södra Ukraina finns Svarta Havet och Krim-halvön.

1.3 Klimat

Ukraina har typiskt inlandsklimat med varma somrar och kalla vintrar. Medeltemperaturen varierar mellan -7 grader i januari och + 23 grader i juli men den skilja kraftigt mellan olika delar av landet. I söder påminner klimatet om det som finns kring Medelhavet och är så varmt att det växer persikor och palmträd och vid Svarta Havet är det möjligt att bada ända fram till oktober. Det regnar i genomsnitt 144 cm per år, men på Krim-halvön regnar det bara 40 cm per år.

1.4 Naturtillgångar

Ukrainas jordbruksmark är bland den bördigaste i världen. En stor del av världens svartjord finns i landet. Det finns även gott om skog, men skogsbruket och träindustrin i Ukraina är underutvecklad och det mesta timret exporteras. Kolgruvor och stålverk dominerar i östra Ukraina. I Svarta Havet finns det relativt gott om fisk, men fiskeindustrin ligger nere sedan flera år.

Det finns även betydande olje-, mineral- och gasfyndigheter men de väntar fortfarande på utvinning. De inhemska energiresurserna skulle kunna täcka befolkningens behov men de är än så länge inte utvecklade och landet är därför beroende av Ryssland när det gäller energiförsörjningen.

Flera områden i Ukraina har stor potential för turism. Det finns fortfarande många orördade områden i Karpaterna och fina strandområden vid Svarta Havet och Krim som skulle kunna locka mycket folk i framtiden.

1.5 Befolkning

Ukrainarna hör liksom ryssarna och vitryssarna till det öst- slaviska folket. Landet har nästan 47 miljoner invånare men antalet har sjunkit kontinuerligt under senare år. Minskningen beror på låga födelsetal i kombination med stor utvandring.

Födelsetalet ligger för närvarande på 10.2 per 1000 invånare, dödstalet är 16,4 per 1 000 invånare och den genomsnittliga levnadslängden är 70 år.

Utvandringen har framförallt skett till USA, men också till EU, Australien och Kanada. Det är främst unga människor som ger sig av för att söka arbete utomlands men tyvärr finns det också en illegal del av utvandringen. Trafficking och människosmuggling är ett stort problem i Ukraina.

1.6 Språk

Ukraina är ett delat land ur språklig synvinkel. Den östra delen av landet är "ryssifierad" och där talas det nästan bara ryska medan den västra delen av landet, som anses vara den europeiska delen, talas det mest ukrainska.

Ukrainska är statsspråk sedan 1996 och används som första eller andra språk av 50 procent av befolkningen, men mer än hälften av dem talar eller förstår även ryska.

Det administrativa språket är ukrainska och alla officiella dokument skrivs generellt på ukrainska. Eftersom ryska var det dominerande språket under sovjettiden används det fortfarande flitigt i de större städerna. I landets östra delar är majoriteten av befolkningen rysktalande och där förstår många inte ens ukrainska medan ryskan anses vara som ett främmande språk i de västra delarna där även rumänska, polska och ungerska förekommer.

Regeringen prioriterar ökad användning av det ukrainska språket då det anses som ett viktigt instrument i nationsbyggandet. Bland yngre människor blir ukrainska vanligare och intresset för språket har vuxit under de senaste åren. Intresset för västerländska språk ökar också, men det är främst bland de personer yngre än 30 år i städerna, där kunskaperna i engelska blir bättre och bättre. Utanför städerna är dock personer som kan engelska inte lika vanligt.

1.7 Religion

De flesta ukrainare är rysk/ukrainsk-ortodoxa till sin tro men landet har en liten katolsk minoritet i de allra västligaste delarna. Ukraina har också en relativt stor samling judar liksom en växande skara som följer asiatiska religioner.

1.8 Historia

Ukraina har en lång och spännande historia men har egentligen aldrig varit självständigt någon längre tid förrän efter Sovjetunionens fall. Många länder har påverkat landet genom åren men trots att gränserna dragits om har invånarna lyckats behålla sin nationella identitet.

1.8.1 Gårdarrike, Kievsk Rus och Karolinerna

Historien om Ukraina kan spåras tillbaka till 1000-talet, till ett territorium som idag inkluderar Ukraina, Vitryssland och en liten del av Ryssland där våra förfäder vikingarna var viktiga aktörer.

Vikingarna bedrev handel längs floderna och kallade området Gårdarrike. På detta territorium bodde då många olika slaviska stammar. Vissa historiker menar att det var vikingarna som lade grunden till ett statskick, andra menar att det var slaverna själva eller att bildandet av Kievsk Rus var ett resultat av en slavisk-skandinavisk interrelation.

Kievsk Rus fungerade väl fram till 1238 då Mongolerna invaderade. Kievsk Rus splittrades och med tiden kom delar av det forna området att integreras med Polen/Litauen. Detta märks än idag i de västra delarna av Ukraina som influerats mycket av Polen både kulturellt och språkligt.

På 1600-talet skapade ukrainska kosacker en egen stat öster om floden Dnipr som år 1648 genom en nationell befrielseörelse kunde frigöra Ukraina från det polska styret. För att försäkra sig om Rysslands hjälp mot Polen skrev då Ukraina ett avtal med Ryssland, men Ukraina kom trots detta avtal att delas upp mellan Polen och Ryssland.

Karl XII och Ivan Mazepa, en ukrainsk befrielsekämpe, stred tillsammans mot Peter den Store på 1700-talet. Detta företag misslyckades som bekant och blev början på Sveriges stormaktstid efter nederlaget i Poltava. Efter det blev Ukraina en del av Tsarryssland och skulle så förbli i närmare 150 år.

1.8.2 Sovjetunionen, krig och självständighet

Efter den ryska revolutionen var Ukraina en av de ursprungliga staterna vid grundandet av Sovjet unionen. Samtidigt förklarade sig en stor del av västra

Ukraina självständigt med Lviv som huvudstad, ett försök som krossades av Röda Armén 1918.

Under de första åren som en del av sovjetunionen blomstrade Ukraina. Men i slutet av 1920-talet blev det avsevärt sämre. Stalin slog hårt mot de intellektuella och skapade sedan avsiktligt en svält som mellan 1932-1933 dödade flera miljoner ukrainare.

När tyska och sovjetiska trupper invaderade Polen 1939 blev Ukrainas västra regioner, som då tillhörde Polen, återigen en del av landet. 1941 marscherade Nazityskland in i Sovjetunionen. Vid slaget om Kiev togs fler än 660 000 sovjetiska soldater till fånga. Totalt dog sju miljoner civila ukrainare under andra världskriget och den tyska ockupationen. Och av de cirka 11 miljoner sovjetiska soldater som dog var en fjärdedel ukrainare.

Efter kriget existerade Ukraina i tysthet inom det gigantiska Sovjetunionen. När perestrojkan kom började ukrainska ämbetsmän återigen hävda Ukrainas nationella mål. 1986 havererade kärnkraftverket i Tjernobyl. Stora delar av norra Ukraina drabbades, liksom Vitryssland, Estland och till och med vi i Sverige. Spåren av katastrofen syns fortfarande och löpsedlarna från 1986 ekar fortfarande i medvetandet hos människor i länderna som drabbades.

I slutet av 1980-talet började riket bakom järnridån att vittra sönder. Den 24 augusti 1991 utropade Ukraina självständighet från Sovjetunionen. Studenter hungerstrejkade på det som idag heter "Maidan Nezalezhnosti", självständighetstorget. 90 procent av befolkningen röstade ja till självständighet och Ukraina deltog sedan i bildandet av OSS 1994.

1.8.3 Orangea revolutionen till idag

Mellan 1992 och 2004 leddes landet först av Leonid Kravtjuk och sedan Leonid Kutjma. När Kutjma inte ställde upp för återval rullade den valkarusell igång som skulle bli den orangea revolutionen.

Leonid Kutjma hade 2004 varit vid makten i Ukraina i tio år och dåvarande premiärministern Viktor Janukovich var tänkt som hans naturliga efterträdare. Under Kutjmas ledning hade lieringen mellan den politiska makten och oligarkerna ökat och korruptionen blivit alltmer utbredd. Dessutom hade de

enskilda medborgarnas demokratiska rättigheter minskat och yttrandefriheten begränsats.

När efterträdaren skulle kliva fram togs denna inte väl emot av den allmänna opinionen. Folk var trötta på det styret och trots att Janukovich vann valet, vägrade opinionen med oppositionsledaren Jushenko i spetsen att godta resultatet. Anklagelser om fusk kom både från inom landet och från utländska bevakare. Det blev nyval. Jushenko och partierna som drev den orangea revolutionen kom till makten med ett löfte om reformer och bättre tider.

2005 fick Yulia Tymoshenko, som var en av orangea revolutionens förgrundsgestalter lämna posten som premiärminister efter dispyter med representanter för styrande partiet Vårt Ukraina.

Efter parlamentsvalet 2006 fick orangea revolutionens förlorare en klar uppgång och kunde bilda majoritet med socialisterna och kommunisterna. Jushenkos parti Vårt Ukraina, blev mer eller mindre tvungen att alliera sig med dem. Fram till valet i september 2007 styrde Juschenko tillsammans med sin gamle fiende Viktor Janukovich landet.

I nya valet, 30 september 2007, ett val där Block Yulia Tymoschenk tillsammans med Vårt Ukraina fick majoritet, valdes Yulia på nytt till premiärminister.

1.9 Kultur

Det finns ett rikt utbud av kulturella evenemang i de större städerna. Ukrainarna går gärna på opera, ballett, teater och museum och det finns mycket att välja mellan. I huvudstaden Kiev finns flera konstmuseer, gallerier och en relativt stor konstnärskoloni i trakten kring hantverksgatan Andrejvski Spysk och i närheten av universitetet.

Utanför Kiev går det att finna högkvalitativt utbud i bland annat Odessa och Lviv. Odessa är bland annat känt för sin opera som anses vara av världsklass. För älskare av klassisk musik hålls ofta konserter i kyrkor, på teatrar och på museer. Klassiska konserter är vanliga i kyrkor och på museer.

Ukrainarna är duktiga på konsthantverk och det går att köpa vackra träsniderier och broderade tyger lite varstans i städerna.

När det gäller populärmusik finns det flera inhemska och ryska artister som har stor framgång i landet, bland annat vann ju Ruslana Eurovision Schlager Festivalen för ett par år sedan. Tyvärr är det ganska skralt med turnébesök från kända internationella artister. Nattklubbarna i Kiev och Odessa har dock gott renommé utomlands och besöks med jämna mellanrum av världskända diskjockeys.

1.10 Utbildning

Ukraina har nio års obligatorisk skolgång från och med sex års ålder. Statliga skolor är gratis men föräldrarna betalar för renovering av barnens skolböcker. Efter grundskolan följer kostnadsfri undervisning på gymnasienivå under två år. Studierna har antingen teoretisk (högskoleförberedande) inriktning eller praktisk yrkesförberedande.

För högre studier finns både kostnadsfria och avgiftsbelagda alternativ. Det finns mer än 200 institutioner för högre utbildning i Ukraina och tio universitetscampus. De största universiteten är Kiev National University, Kiev Polytechnical University och Lviv Polytechnical University.

Undervisningsspråket i grundskolan är ukrainska med undantag för vissa privatskolor där undervisningen kan ske på ryska och även engelska. På universitetet sker undervisningen oftast på ukrainska men ibland på ryska eftersom litteraturen på ukrainska ännu inte är lika utvecklad.

Även om Ukrainas utbildningsväsen saknar pengar och lärare så är den generella utbildningsnivån i landet hög.

1.11 Politik

Under senare år har det varit mer eller mindre omöjligt att undgå att det händer mycket inom politiken i Ukraina. Landets resa mot att bli en modern demokrati med marknadsekonomisk grund har varit skakig, men just nu råder stabilitet och mycket tyder på att det kommer att bli bättre och bättre.

1.11.1 Politiskt system

Ukrainas konstitution antogs och ratificerades av det ukrainska parlamentet (Verhovna Rada) i juni 1997. Enligt konstitutionen är Ukraina en enad

demokratisk stat som skyddar sina invånares humanitära och juridiska rättigheter. Precis som i Sverige skiljer man i Ukraina mellan den exekutiva, den legislativa och den dömande makten.

Landet har en president som får väljas på max två femårsperioder. Den legislativa makten utövas av parlamentet, Verhovna Rada, som har 450 platser vilka väljs om vart fjärde år. Presidenten utser sedan premiärministern med parlamentets godkännande.

Den orangea revolutionen medförde en ändring i statsskick. Sedan första september 2005 är Ukraina en parlamentarisk demokrati där presidenten nu har mindre makt än tidigare.

1.11.2 Inrikespolitik

I mars 2006 genomfördes val till Verhovna Rada. Resultat blev en klar uppgång för oppositionen Regionspartiet. Partiet som leds av orangea revolutionens förlorare Viktor Janukovich fick 186 platser. Stor framgång fick också Yulia Tymoshenkos parti med 129 platser. President Juschenkos parti, Vårt Ukraina, tappade i popularitet och fick endast 81 platser. Planen var att forma en koalition med de gamla bundsförvanterna från orangea revolutionen. Koalitionsplanen misslyckades och socialistpartiet som förr varit med i revolutionsalliansen allierade sig med Regionspartiet och Kommunistpartiet och formade Anti-kris-koalitionen. Den nya koalitionen blev för stark för att presidentens parti inte skulle gå med.

I Sovjetunionen gjordes ingen skillnad mellan de politiska och de ekonomiska sfärerna. I dagens Ukraina finns många nätverk kvar från den tiden vilket betyder att många ur den gamla politiska och ekonomiska eliten sitter kvar på sina poster. Flertalet parlamentsledamöter har stora personliga intressen i specifika industrisektorer eller specifika företag. Flertalet industriklaner kämpar mot varandra på politisk nivå om landets naturresurser.

Relationerna med Ryssland är av ytterst vikt för Ukraina och Juschenko tänker inte bryta med sin stora granne. Andra löften som den nya presidenten har angett är framför allt korruptionsbekämpning. Korruptionen är ett stort problem i Ukraina och den nya regeringen hävdar att de ska bekämpa problemet.

1.11.3 Utrikespolitik

President Juschenko har förklarat att hans regering kommer att arbeta aktivt för Ukrainas medlemskap i EU. Juschenko har bett EU om en tidsplan för Ukrainas förhandlingar om medlemskap.

Ett problem för Ukraina är hur landet ska lösgöra sig från de nära förbindelserna med Ryssland utan att ge avkall på säkerhet och ekonomisk välfärd. Om landet allierar sig med någon av parterna skulle detta kunna ändra balansen i Europa. Under sina första snart 20 år av självständighet har Ukraina lyckats med detta vågspel. Ukraina är starkt beroende av gasen från Ryssland och därmed känsligt för prishöjningar. Att separera sig från Ryssland och alliera sig med EU skulle med andra ord kunna få ett högt pris.

Ukraina är också aktiv i regionala projekt som Central European Initiative och Black Sea Cooperation Council samt Partnership for Peace. Ukraina är medlem av FN, Världsbanken, EBRD, och Europarådet. Ukraina har inga kärnvapen.

1.11.4 WTO

Efter 15 år av förhandlingar är Ukraina sedan början av 2008 fullständig medlem av WTO. Det var länge ett mål för president Juschenko och medlemskapet öppnar upp många dörrar för internationell handel. Bl.a. innebär det att landet fastställer tullavgifter på alla sina varor som aldrig får överstiga 50 procent, att den genomsnittliga tariffen för industrivaror inte får vara högre än 4.95 procent och att landet öppnar upp för internationell konkurrens inom tjänstesektorn på en ickediskriminerande bas.

1.11.5 NATO

Ukraina har på senare tid förstärkt sitt samarbete med NATO, men frågan om medlemskap är kontroversiell och livligt diskuterad. Premiärminister Yulia Tymoschenko har bett om att Ukraina ska tas upp som medlem i Membership Action Plan (MAP) för att slutligen bli fullvärdig medlem i NATO, men den tidigare premiärministern Viktor Yanukovich och hans parti har tydligt visat att de inte anser ett medlemskap rätt för Ukraina. Även Ryssland är emot Ukrainas medlemskap, vilket för Ukraina skulle kunna få ekonomiska

konsekvenser. Många Ukrainare minns fortfarande det kalla kriget och upplever NATO som en fientlig organisation. En folkomröstning om NATO-medlemskap kommer sannolikt att ske innan något beslut kan fattas.

1.11.6 EU

I samband med medlemskapet i WTO har Ukraina närmast sig ett framtida medlemskap i EU, men det är fortfarande mycket långt kvar innan landet kan bli medlem. Den 22 juli 2008 skrev EUs utrikesministrar på ett "Association Agreement" som innebär fördjupade affärsrelationer inom kontexten grannlandsavtal. Det är alltså i dagsläget svårt att spekulera i när Ukraina skulle kunna få medlemskap. För att Ukraina ska kunna leva upp till de krav som EU ställer på medlemsstater måste landet genomföra en mängd politiska, ekonomiska och sociala reformer vilket innebär mycket stora kostnader och politiska diskussioner.

1.12 Massmedier

Yttrandefrihet och pressfrihet råder i Ukraina, men många tidningar och TV-kanaler ägs av finansmän och tillika politiker vilket påverkar debatten.

De största dagstidningarna är Fakti, Kivski Vedomosti och Denj. Det finns dessutom engelskspråkiga tidningar, där Kyiv Post och Kiev Weekly är två bra papperstidningar och Ukrainian Journal som är en bra webbaserad publikation. Utländska tidningar och tidskrifter är inte särskilt vanliga och kan bara köpas i välsorterade tidningskiosker.

De största TV-kanalerna är 1+1, Inter, ICTV, STB, Novij Kanal och statliga UT-1 (Pershij Nationalnij). De har också de största reklamintäkterna. Utländska TV-kanaler som CNN, Discovery Channel eller BBC kan ses via parabolantenn.

1.13 Levnadsstandard

Efter självständigheten i Ukraina 1991 gick levnadsstandarden ned. Först år 2000 började Ukrainas BNP återigen växa efter flera års nedgång som lett till att BNP i princip halverats. Hryvnyan, som lanserades 1996, är knuten till den amerikanska dollarn med en f.n. fast kurs på 4.85 UAH för en USD.

Idag finns det en liten grupp nyrika och en stor grupp nyfattiga, men också en växande medelklass. Antalet nya bilar, butiker och restauranger i Kiev visar att den lilla gruppen nyrika har mycket stark köpkraft. Det är främst affärsmanna-eliten som har höga inkomster men medelklassen i städerna växer också. De ekonomiskt sämst ställda i samhället är framförallt arbetslösa, studenter och pensionärer, men också många statsanställda, fabriksanställda och gruvarbetare.

Medellönen i Ukraina är enligt den officiella statistiken 1 691 kronor i månaden (1 351 UAH). Viktigt att påpeka är att ekonomin i Ukraina beräknas vara ca 40 procent grå ekonomi, även om tendenserna är att den minskar för varje år. Att så stor del av ekonomin är grå gör det svårt att få fram tillförlitlig statistik. Många företag betalar fortfarande minimilön som vit lön och fyller sedan på med sedlar under bordet för att på så vis betala så lite skatt som möjligt.

Skillnaden i levnadsstandard mellan städerna och landsbygden är enorm. På landsbygden är många fortfarande mycket beroende av det egna hushållets matproduktion för att överleva. Levnadsstandarden i städerna är mycket högre och blir dessutom snabbt ännu bättre.

2 Ekonomi och näringsliv

Ukrainas omvandling från planekonomi till en fungerande marknadsekonomi har gått långsamt på grund av politisk turbulens och hög korruption. Med den nya politiska ledningens program ser det dock ljus ut. Världens ekonomer är eniga om att Ukraina har framtiden för sig och kommer att bli en jätte ekonomi att räkna med i Europa framöver.

2.1 Inledning

Många ekonomer tror att Ukraina kommer att bli en av de mest intressanta marknaderna i Östeuropa. Produktionen av ukrainska varor väntas öka ytterligare och EU är redan idag den största importören av ukrainska konsumtionsvaror.

Det finns flera faktorer som gör Ukraina intressant. Landet har billig och kvalificerad arbetskraft och även om arvet från Sovjetunionen ligger som ett ok över utvecklingen så är Ukrainas befolkning välutbildad och villig att arbeta hårt. Ukraina har dessutom gott om naturresurser vilket gör att det finns riklig tillgång på billiga råvaror och halvfabrikat för flertalet branscher.

Som marknad befinner sig Ukraina fortfarande i utvecklingsstadiet och inom flera branscher är det ännu mycket liten konkurrens. Detta och att köpkraften för Ukrainas nästan 47 miljoner stora befolkning ökar, har gjort att såväl svenska företag som företag från andra länder investerar i landet. De utländska investeringarna behövs för att modernisera landets föråldrade maskinpark. Tillväxten har varit låg under de senaste två åren. Nu när landet återigen återfått politisk stabilitet förväntas tillväxten ta fart på nytt.

2.2 Faktaruta (2007)

	Ukraina	Sverige
BNP (mrd SEK)	892,4	2 729
BNP/Capita (SEK)	19 274	335 700
BNP-tillväxt (procent)	7,6	2,7
Industriproduktionstillväxt (procent)	10,2	-5,0
Inflation (procent)	16,6	2,2
Arbetslöshet (procent)	2,3	8,1
Medellön (SEK)	1691	25 000 in 2006
Export (mrd SEK)	390,4	1140
Import (mrd SEK)	438,4	1020

Deleted: Own Estimate

Tabell 1. Faktaruta: statistik 2007 (Källor: National Bank of Ukraine, Global Insight, State Statistics Committee of Ukraine, SCB, Riksbanken)

2.3 Ekonomisk politik

Sedan 1991 har Ukraina genomfört ett antal reformer förutom privatiseringarna. När det gäller sociala reformer var Ukraina ett planekonomiskt land med stor offentlig sektor med många sociala förmåner och garantier. Idag kan inte staten garantera välfärden på samma sätt.

Den monetära politiken är den reform som varit mest framgångsrik. Sedan mitten på 1990-talet har Hryvnan legat stabil mot andra valutor. Ukrainska riksbanken för en "mjuk" monetär politik och låg ränta för att aktivera landets kreditmarknad.

I maj 2003 återupptog IMF samarbetet med Ukraina genom ett Precautionary Stand-By program, men avtalet gick ut 2005 och i dagsläget får Ukraina ingen monetär hjälp från IMF.

2.3.1 Privatisering

Cirka 90 procent av landets små och medelstora statliga bolag privatiserades under 90-talet. Även stora statliga verk och bolag har privatiserats men den Statliga Egendomsfonden behåller fortfarande kontrollen över många stora industrier. Privatiseringen inom områden som telekom, processindustri och råvaruindustri är mycket politiskt laddad och en ständigt kontroversiell fråga i Ukraina. Nyheter och information angående pågående och diskuterade privatiseringar finns på http://www.kmu.gov.ua/control/en/publish/category?cat_id=32734.

2.4 Näringslivets struktur

Ryggraden i den ukrainska ekonomin är råvaruutvinning, metallförädling, livsmedelsindustri, kemisk industri samt maskin- och verkstadsindustri. Det är de senare som också exporterar till utlandet. BNP-fördelningen är 45.1 procent inom industri, 36.9 procent inom tjänster och 18 procent inom jordbruk.

De största sektorerna i Ukraina är olika fördelade över landet. Jordbrukssektorn finns i de västra och södra delarna, metall, energi, kemisk

produktion, transport och livsmedelsindustri finns i de mellersta och östra delarna.

Generellt karaktäriseras Ukrainas industrier av hög energikonsumtion och ineffektiv användning av energi, arbetskraft och maskiner. Trots detta ökar produktionen i Ukraina idag. Den största tillväxten i Ukraina noteras inom träbearbetningsindustri, livsmedelsindustri och oljeraffinaderisektorn, den senare främst till följd av ryska investeringar.

2.4.1 Jordbruk och livsmedel

Under Sovjettiden kallades Ukraina för Sovjetunionens kornbod. En stor del av världens svartjord finns i Ukraina. Jordbruksarealen är 41 800 000 hektar varav 79 procent är åkermark. Direkt efter självständigheten gick spannmålsproduktiviteten ner kraftigt, men har återhämtat sig de senaste åren och råg, havre och korn har stått för den största ökningen. Idag är Ukraina den tredje största komproducenten i Europa efter Tyskland och Frankrike. Närheten till både Mellanöstern, Asien, forna Sovjet samt EU innebär också en stor tillväxtpotential.

De gamla kollektivjordbruken lever i allmänhet kvar i någon form av bolag. Dessa storjordbruk svarar för praktiskt taget hela produktionen av spannmål och grödor såsom solrosfrön och sockerbeter. En stor förändring som skett i den ukrainska jordbruksproduktionen sedan Sovjetunionens fall är att köttproduktionen minskat

Under de senaste åren har livsmedelsindustrin börjat gå bättre och bättre. Minskad utländsk konkurrens har lett till förbättrad situation för de inhemska producenterna. Stark tillväxt har skett i produktion av margarin, konserver, öl, olja och konfektyrvaror. Ukraina är en av världens största producenter av solrosolja med 10 procent av världsproduktion och har fått stora amerikanska investeringar från bland annat Cargill. I takt med att ekonomin går bättre har också hushållens disponibla inkomster ökat, och ukrainarna spenderar mer på kvalitativa livsmedel. Importen av processed food products har sett en mycket hög tillväxt de senaste åren.

Mejeriindustrin är en av de största sektorerna inom livsmedelsbranschen idag och produktionen av öl och andra drycker går också kraftigt uppåt.

Produkter med god potential för framtiden är mineral- och bordsvatten, snabbmat och hälsokost.

De största handelshindren utgörs idag av outvecklad infrastruktur samt krångliga tullprocedurer, och landet är fortfarande i behov av ökade kvalitetsstandarder på livsmedel för att kunna möta EU:s krav och på så sätt kunna utveckla sin export.

2.4.2 Industri

Ukraina är världens fjärde största producent inom stål. Jämmalmen i Ukraina utgör 23 procent av världens malmfyndigheter. De flesta av alla ukrainska metallfabriker är integrerade vilket innebär att de tar in koncentrerad järnmalm och slutprodukten är rullad metall. De viktigaste producenterna av rostfritt stål är Dniprospetstal och Krivarostal.

Ukraina har också världens största resurser när det kommer till titan, nickel och magnesium. Trots god tillgång på naturresurser har Ukraina problem. Industrierna har endast 5-10 procents utvinningskapacitet av lätta metaller.

Försvarsindustrin är en av få industrier som behållit hög standard efter självständigheten, detta mycket tack vare hjälp från utländska investerare. Uppskjutning av satelliter sker regelbundet och landet har tekniskt samarbete med Norge, USA och Sverige genom Svenska Rymsbolaget.

Inom fordonsindustrin var Ukraina en stor tillverkare av bussar, lastbilar och bilar under Sovjettiden. Efter självständigheten har dessa tillverkare kämpat med minskad efterfrågan och är idag i stort behov av modernisering och upprustning. Ukrainas största biltillverkare är Avtozav Daewoo, som tillverkar bilarna Daewoo samt ukrainska Tavria och Slavuta. På Krim tillverkas ryska Gaselle, Sobol och Volga. Även den ryska bilen VAZ görs i Ukraina. KRAZ är Ukrainas största fordonstillverkare med tillverkning av lastbilar. Det har skett en boom i försäljningen av utländska bilar de senaste åren och försäljningen beräknas fortsätta öka.

Lätt industri i Ukraina kan delas in i 25 olika sektorer med mer än 3300 aktiva företag. Industrin är koncentrerad till Dnipropetrovsk, Kharkiv, Donetsk, Lviv, Luhansk och Kiev. Det handlar främst om textilier, läder, kläder, stickat, skor, accessoarer, päls och leksaker.

Marknadsintroduktion Ukraina
Senaste uppdateringen: augusti 2008

Textilindustrin är koncentrerad till centrala och västliga delarna av Ukraina. 80 procent av tillverkarna fungerar som underleverantör till utlandet. Att vara underleverantör är ett sätt att överleva men också för att kunna uppgradera maskinparken som över lag är relativt föråldrad. Produktionskostnaderna i Ukrainas textilfabriker är bland de absolut lägsta i Europa och mycket produktion antas flytta hit inom de närmaste åren på grund av lönestigningar i Baltikum och Polen.

2.4.3 Tjänstesektorn

Byggsektorn har börjat ta fart ordentligt, särskilt i Kiev. Just nu investeras stort i affärskomplex, stormarknader och bostäder.

Den ukrainska telekomsektorn har dragit fördel av reformerna sedan självständigheten. Investeringarna har varit omfattande från utländskt håll, främst inom mobiltelefoni. De största aktörerna på mobilmarknaden heter UMC, Kievstar, Golden Telecom och DCC. Telekommunikation utvecklas snabbt i Ukraina, men man ligger fortfarande efter andra östeuropeiska länder. En enorm tillväxt väntas inom radiolänkar och fiberoptik för IT.

Liberaliseringen av utrikeshandeln har skapat en markant ökning av de internationella transporterna. För godstransporter är allt privatiserat utom järnvägarna. Järnvägsnätet är i behov av upprustning. Många transporter sker med lastbil, framförallt på kortare sträckor. Ett av de största problemen för det underutvecklade ukrainska transportsystemet är godshantering vid transportövergångar och byte av transportsätt. Detta beror på dålig interaktion mellan de olika transportsätten och det leder ofta till förseningar. Just nu sker stora investeringar i vägnät och järnvägsnät, bland annat med stöd av EBRD.

Servicesektorn växer kraftigt i Ukraina. Banker, reklam och media, juridik, revision samt turism har alla utländsk multinationell närvaro.

Den ukrainska reklammarknaden är expansiv. Speciellt ukrainsk TV ses som en framtidsmarknad, liksom reklamradion. Mest pengar till reklam finns i Kiev, Dnepropetrovsk, Odessa, Kharkiv, Donetsk och Lviv.

Många utländska advokatbyråer arbetar i Ukraina, vilket haft positiv inverkan på rättskulturen i landet.

Ukrainsk turism är underutvecklad men har god potential. Kvalitén på servicen är än så länge låg, men nu när ukrainarna får mer pengar i sina plånböcker trycker de på för bättre standard. Längs Svartahavskusten finns 635 turistorter men de flesta är föråldrade och i behov av upprustning. I Karpaterna finns också stor turistpotential med både skidåkning och hälsokällor.

Även i Kiev försöker man nu bygga om hotell till europeisk standard för att locka fler turister till staden och kunna tillgodose kraven som ställs från den växande skaran affärsresenärer.

2.4.4 Offentlig sektor

Det är snart 20 år sedan Sovjet Unionen föll och Ukraina började gå från att vara ett land där den offentliga sektorn styrde allt, till att idag vara en av EU och USA fullt godkänd marknadsekonomi. Processen har dock varit tidskrävande och fel har begåtts under resan. Den offentliga sektorn är fortfarande stor och karakteriseras av ineffektivitet, korruption och knappa resurser.

2.5 Arbetsmarknad

Arbetsstyrkan i Ukraina anses uppgå till nästan 23 miljoner människor. Den är uppdelad på sektorer; bygg och industri 23 %, jordbruk och skogsbruk 24 %, utbildning och kultur 17 %, handel och ekonomi 8 %, kommunikationer 8 %, övrigt 12 %.

I Ukraina har arbetslösheten inte nått stora höjder i den officiella statistiken, men den dolda arbetslösheten är stor. Människor säger inte gärna upp sig från sitt arbete även om de inte får ut någon lön eftersom de vill behålla de sociala förmåner och det sociala nätverk som följer med en anställning. Den svarta ekonomin spelar också roll för att arbetslöshetssiffrorna är låga.

Att arbeta för ett utländskt företag är hög status i Ukraina. Som arbetsgivare får man räkna med att viss elementär fortbildning behövs i data och språk. Vid anställning av ukrainsk kvalificerad arbetskraft anlitas lämpligen rekryteringsfirmor, då det kan förekomma förfalskade handlingar för attraktiva positioner.

Arbetsgivaravgifterna ligger i dagsläget på 36,8 % men förändras kontinuerligt. Alla ukrainare har också samma inkomstskatt, oavsett inkomst, som sedan 1 januari 2007 ligger på 15%. Arbetslagstiftningen ger rätt till 24 dagars betald semester och det finns få grunder på vilka en anställd kan bli avskedad. Avsked sker dock ändå. Fackföreningarna i Ukraina saknar inflytande. Strejker och lönekonflikter har ökat betydligt sedan 1990-talet främst gällande försenade löneutbetalningar. Detta är särskilt vanligt bland skolpersonal och gruvarbetare.

2.6 Kredit och kapitalmarknad

Allmänt ser ukrainarna på banker med misstro. Landet har många små banker med litet kapital. Stora sparade summor hålls i utländsk valuta utanför bankerna. Trenden håller dock på att vända och hushållens sparande och lånande ökar för varje månad som går. Utländska banker såsom Raiffeisen, SEB, ING Bank, Credit Lyonnais och Swedbank finns representerade i Kiev och är mycket aktiva på den ukrainska kredit och kapitalmarknaden genom ägande av de största "ukrainska" bankerna. I dagsläget finns ca 165 banker, men de tio största bankerna kontrollerar mer än 50 % av marknadens totala tillgångar.

Det finns flera aktiebörser i Ukraina, men nästan all handel är koncentrerad kring PFTS Stock Trading System. Sedan 2005 kan handel ske elektroniskt och på börsen kan man handla med aktier, obligationer, certifikat och andra typer av säkerheter mm. Aktiehandeln sker med ca 250 företag, men de tio största står för mer än hälften av omsättningen.

Foreign Direct Investment, FDI, var under 2007 endast 21 miljarder dollar. Den låga investeringsvolymen är följd av politisk oro, brister i lagstiftningen och att Ukraina saknar en fungerande kapitalmarknad. Men framtiden ser ljus ut. Den rådande EU-expansionen ger stora positiva effekter för utländska direktinvesteringar i Ukraina. Även om det inte är dags för Ukraina att gå med i EU ännu kommer marknaden närmare.

Detaljhandel, fastigheter och bilindustri är de sektorer som attraherar mest investeringar. Länderna som investerar mest i Ukraina är USA, Tyskland och Ryssland och de flesta investeringarna sker i Kiev-regionen.

2.6.1 Svenska Investeringar

Sverige är en relativt liten utländsk investerare i Ukraina. Den totala summan av svenska investeringar i Ukraina uppgår sedan 1995 till en knapp miljard kronor. För investeringarna står bland andra ABB, Airo Catering, Cerealia Foods, CETAB, Ericsson, Korsnäs, Nordiska Satellit, Scania, South Food, SKF, Swedwood, Tetra Pak och Volvo.

2.6.2 Biståndssamarbete

Det finns en rad stödprogram för att hjälpa Ukraina och aktörer som vill starta verksamhet relaterad till Ukraina. Till exempel har svenska SIDA verksamhet som spänner över ett brett fält från institutionellt stöd till näringslivsfrämjande, miljöfrågor samt sociala frågor. EBRD har ett program för utlåning till små och medelstora företag i Ukraina. Teknisk assistans från EU finansieras genom TACIS- programmet.

2.7 Handel

Exporten svarar för över hälften av Ukrainas BNP. Ukraina exporterar främst livsmedel, kemiska produkter, maskindelar och metallprodukter. Metallprodukter är den största enskilda exportgruppen med ca 36 procent av den totala exporten. Ukraina importerar bl.a. energi, maskiner, transportmedel, verktyg, kemiska produkter och plast.

2.7.1 Handelspolitik

Ukraina har idag handelsavtal med bland annat EU-länderna och USA som ger fördelaktiga tullsatser på många varor, och medlemskapet i WTO har, och kommer naturligtvis, underlätta handeln ännu mer. Beroendet av Ryssland har minskat och den största handelspartnern idag är EU, även om Ukraina fortfarande går en balansgång för att hålla sig på god fot med alla intressenter.

2.7.2 Handelsutbyte

Handelsutbytet mellan Sverige och Ukraina är mycket lågt om man jämför med andra länder. Ukraina är ännu inte prioriterat bland svenska exportörer. Landet är bara den sjunde största marknaden för Sverige bland länderna i

Östeuropa. Exporten till Ukraina utgjorde bara 0,4 procent av den totala andelen svensk export under 2007, men har ändå ökat kraftigt de senaste åren och nådde 4,770 miljarder kronor. Importen från Ukraina till Sverige ökade också under 2006, om än inte riktigt i samma takt, till 560 miljoner kronor.

Sveriges största exportvaror till Ukraina är telecom utrustning följt av IT-tjänster (programmering etc.) samt industriella maskiner, utrustning och verktyg. Ukrainas största export till Sverige är råmaterial, elektroniska komponenter samt halvfabrikat till tung industri.

2.7.3 Utrikeshandel

Ukrainas viktigaste handelspartners är EU och Ryssland. De länder som handlar mest från Ukraina är Ryssland, Turkiet, Mexico och Italien. Och huvudsakliga importen kommer från Ryssland, Tyskland, Turkiet, Turkmenistan och Italien.

2.8 Svenska företag i Ukraina

Både små och stora svenska företag gör affärer på den ukrainska marknaden. I dagsläget har ca 150 svenska företag någon form av verksamhet i Ukraina. Viktiga svenska ekonomiska aktörer i Ukraina är Ericsson, Alfa Laval (Tetra Pak), Scania, Volvo, SKF, Flextronics, Cerealia och IKEA.

2.9 Utvecklingssamarbete

Regeringen har bestämt att Sverige ska satsa på Ukraina för att öka säkerheten och främja handeln i regionen. Bland annat är Ukraina ett prioriterat land för Exportrådets affärschansprojekt, vilket gör det möjligt för små svenska företag att få professionell konsult hjälp till ett kraftigt subventionerat pris. Sverige har även bistått med pengar till EBRD:s inkapsling av den havererade reaktorn i Tjernobyl.

Både SIDA och Svenska Institutet är aktiva i landet. SIDA:s verksamhet i Ukraina har främst avsett stöd till utvecklingen och privatiseringen av de statligt ägda jordbruken samt till fastighetsregistrering/lantmäteri, statistik, kommunalt självstyre samt utbildning av socialarbetare och utbildning av

Ukrainska företagsledare. Utbildning av journalister i bland annat politisk bevakning och ledarskap stöds också. SIDA har sedan hösten 2001 en representant på ambassaden i Kiev.

För att stärka tillväxten, i de baltiska staterna, Polen, Ukraina och nordvästra Ryssland lanserade den svenska regeringen i juli 1996 den så kallade Östersjömiljarden, som efter 1999 följdes upp av Östersjömiljard 2. Satsningen är nu över, men Exportrådet fortsätter att i egen regi stötta små- och medelstora företag.

3 Att göra affärer på den ukrainska marknaden

Ukraina är ett land med en ekonomi som växer och förändringar sker ständigt. För att lyckas som svensk, är det bara att lära sig vad som skiljer, acceptera eller till och med omfamna.

3.1 Inledning

Affärsklimatet förändras relativt snabbt i Ukraina. Fler och fler upptäcker att det är lönsamt att vara ärlig i affärer. Men än idag köper och säljer många handelsföretag de varor som för tillfället ger den högsta avkastningen.

Eftersom konsumtionen fortfarande är låg är priset fortfarande viktigast för de flesta. Konkurrensen om kunderna har hårdnat, men nästan bara i Kiev. Där har många ukrainska företag specialiserat sig och konsumenterna i Kiev har blivit mer kräsna och medvetna. De största hindren för att göra framgångsrika affärer i Ukraina är den otillräckliga lagstiftningen och problem med myndigheter.

3.2 Företagsformer och etablering

För att registrera företag i Ukraina måste man göra ansökan till det ukrainska bolagsregistret, och ansökan ska vara skriven på ukrainska. De vanligaste företagsformerna är Joint Stock Company (JSC), Limited Liability Company (LLC), Wholly-owned subsidiaries (WOS), Representative Offices (RO) och Partnerships/Joint ventures.

Ett JSC kräver ca 750 000 SEK som uppstartkostnad och är en juridisk person med ett specifikt antal aktier med samma nominella värde. Aktieägarna är endast ansvariga till det nominella värdet på aktierna, och bolagsformen finns både som publikt eller privat. Ett LLC är den mest vanliga företagsformen bland utländska investerare och tar endast ca 10 dagar att registrera, samt en insats på ca 60 000 SEK. Företagsformen kräver dock en styrelse samt en exekutiv ledning vars verksamhet regleras i företagets stadga.

För de företag vars varumärke är av stor betydelse kan det vara en idé att öppna ett eget säljbolag eller representationskontor (RO) i Ukraina. Juridiken på detta område är dock inte helt uppdaterad vilket kan skapa oklarheter inom skattebetalning etc. För utländska företag som endast tänkt bedriva icke-kommersiell verksamhet är ett RO dock fullt tillräckligt.

Ett helägt dotterbolag (WOS) kan vara att föredra eftersom det ger större kontroll över verksamheten. Exempel på direktetablerade svenska företag i Ukraina är Ericsson, Volvo Lastvagnar och Scania.

Ett delägarskap (partnership/ joint venture) med ukrainsk partner kräver stort förtroende, öppenhet i den ekonomiska redovisningen mellan parterna samt en klar och kontrollerad rollfördelning mellan företagsledare och styrelse.

Ska ett svenskt företag göra investeringar och större affärer kräver det generellt sett lokal närvaro genom till exempel en svensk chef som övervakar verksamheten. Erfarenhet av försäljning och företagskontakter är inte på samma nivå som i Sverige, och ska företaget anställa personer bör man leta efter unga lokala personer med gedigen utbildning.

Vid etablering av ett operativt bolag bör säkerhet och grundlighet prioriteras framför genvägar i tid och resurser. Om något görs felaktigt kan bolaget bli

olagligt, och därför bör professionella organisationer som Exportrådet, jurister eller revisorer sköta bolagsbildning, registrering av bankkonto och skattekonto.

Den ukrainska marknaden har flera särdrag när det gäller etablering. Övergången till marknadsekonomi kan inte sägas vara fullbordad och detta betyder att efterlämningar från det sovjetiska samhället kan påverka etableringen. Den byråkratiska processen kan vara mycket långsam och komplicerad när det gäller att starta upp en verksamhet och det kan dröja ett bra tag tills alla stämplat och dokument kommit i ordning.

3.3 Skatteregler

Skatterna i Ukraina är många till antalet. De modifieras ofta och är komplicerade, vilket sammantaget gör det svårt att betala skatt.

Det finns 28 centrala skatter och 16 lokala. De viktigaste skatterna är inkomstskatten för privatpersoner (15 procent), moms (VAT, 20 procent), importmoms, vinstskatt från företag (25 procent) en progressiv personskatt (upp till 40 procent) och arbetsgivaravgifter (36,8 procent av lönen).

Det görs också skillnad i beskattningen om man är så kallad "resident" eller non-resident" i Ukraina. Till gruppen "non-resident" hör utländska representationskontor och ambassader. När ukrainska företag köper någonting från ett svenskt representationskontor betalar de direkt till företaget i Sverige. På så vis betalar ett representationskontor inga skatter i Ukraina och har ingen kommersiell verksamhet att beskatta.

Till gruppen "residents" hör ukrainska företag och privatpersoner, representationskontor med kommersiell verksamhet, direktetablerade utländska företag samt personer som varit i Ukraina mer än 245 dagar.

Alla företag är ålagda att deklarerar varje kvartal och betala skatt varje månad baserat på den gångna månadens inkomster. Denna återkommande procedur skapar stora administrativa problem. Självtaxeringen innebär att skattebetalarna hela tiden riskerar att feltolka och beräkna fel. Det är mycket viktigt att man tar hjälp av erfarna skatteexperter med deklarereringen.

företag kan agera i Ukraina genom följande typer:

Joint Stock Company
Limited liability company
Enkeltägt företag
Representationskontor
Partnership/Joint venture

Ukrainsk bokföring skiljer sig från den europeiska standarden.

För att översätta sin bokföring till internationella standards bör erkända internationella expertfirmor användas eftersom många lokala revisorer inte kan detta. För att betala rätt skatt i Ukraina bör en lokal skatteexpert anlitas.

Sedan 1995 har Ukraina ett avtal med Sverige om att undvika dubbeltaxering samt ömsesidigt skydd av investeringar.

3.4 Tillgång till arbetskraft

Ukraina har en stor, generellt sett, välutbildad arbetskraft som utgör ca hälften av befolkningen. Traditionellt har många varit engagerade inom en mängd tekniska och vetenskapliga yrken, men i takt med att landet blir mindre militariserat och mer konsumentorienterat ökar kraven på service, och antalet arbetare inom serviceyrken växer snabbt. Privatiseringar av de tidigare statliga bolagen är också en drivkraft som påverkar antalet arbetare. Den genomsnittliga åldern för pension är 55 för kvinnor och 60 för män, och en normal arbetsvecka är 40 timmar.

Arbetslagstiftningen har sedan det sovjetiska styret varit helt fokuserad på arbetarens rättigheter, men har på senare år gått mot en tvåsidig relation mellan arbetsgivare och arbetstagare. Lönenivåer och avtal varierar från bransch till bransch och utländska företag råds att kontakta professionella rådgivare för att ta reda på den aktuella situationen.

3.5 Affärsklimat och investeringar

Sedan landet blev självständigt 1991 har Ukraina aktivt arbetat mot en marknadsekonomi, och utländska investeringar uppmuntras generellt. Även privatiseringar och M&A aktiviteter blir alltmer vanliga där de flesta hittills varit inom den finansiella sektorn.

Utlänningar tillåts investera i företag och egendom, även om mark fortfarande är nästintill omöjligt att köpa. På senare år har utländska investeringar ökat kraftigt med ryska investerare i täten, även om investeringarna ofta formellt kommer från Cypern eller andra off-shore platser. Utländska investeringar ska behandlas lika inför lagen som ukrainska investeringar men all utländsk aktivitet sorteras ändå under speciell lagstiftning, detsamma gäller gemensamma ukrainsk-utländska aktiviteter.

Utländska investeringar eller företag som har mer än 10 procent utländskt ägande har vissa minimigarantier. Ukraina har skrivit på "Treaty on the mutual protection of foreign investments" med de flesta länder, däribland Sverige.

Investeringar kan göras i vilken valuta som helst, i vilken sektor som helst och i vilket projekt som helst - så länge det är lagligt. Det behövs inte lov från myndigheter för att köpa eller etablera ett privat företag och det finns generellt sett inga maxnivåer för utländskt ägande, utom för vapen, tele- och radiokanaler samt informationsbyråer. Vissa aktiviteter krävs det licens för att få utföra. Exempel på sådana aktiviteter är mineralutvinning, läkemedelsproduktion, transporter, sjöfart, produktion av sedlar, frimärken och obligationer, förädling av vissa metaller samt postväsende. En lokal jurist bör kontaktas för att få reda på vad lagarna innebär mer noggrant.

Utländska investerare får delta i aktie- och obligationsmarknaden med vissa restriktioner. Det finns flera regler för transaktioner och ägandeförhållanden och man bör ta kontakt med Anti-monopolkommittén för ordentlig information.

För privatiseringsprocessen har utländska investerare rätt att delta direkt eller på licens genom övertagande eller överenskommelser om delad produktion.

För korttidsfinansiering kan kommersiella banker användas. Det legala ramverket för långtidsfinansiering är tyvärr underutvecklat i Ukraina. Exportörer från Ukraina kan vända sig till The Ukrainian Export- Import Bank för krediter och EBRD har flera program för kvalificerade utländska investerare. Världsbanken, IFC och svenska SmallBizFund ger också viss finansiering för specifika projekt.

3.6 Intressanta sektorer för tillverkning

Att etablera tillverkning i någon form kan vara intressant i Ukraina, speciellt eftersom de lokala kostnaderna för löner, lokaler och råvaror är låga jämfört med Sverige. Medellönen är endast cirka 1700 svenska kronor i månaden men för kvalificerad arbetskraft med språkkunskaper är lönerna betydligt högre; omkring det dubbla eller mer beroende på arbetslivserfarenhet och kompetens.

Arbetskraftsintensiv produktion förväntas flytta längre österut då löner och kostnader stiger i Centraleuropa i och med EU-inträdet. Många internationella företag har planer på att förlägga produktion i Lviv- området nära den polska gränsen.

De sektorer som förväntas ha högst tillväxt i Ukraina är:

- Textil och sömnad
- Byggindustri, inredningsindustri (speciellt trä)
- Telekommunikation (IT och mobil)
- Energi och miljö
- Turism
- Jordbruk och livsmedel

3.7 Logistik, distribution och säljkanaler

Redan under sovjettiden fungerade Ukraina, med sitt fördelaktiga geografiska läge, som ett transitland från väst till öst. I dag har betydelsen kanske ännu större inverkan, och Ukraina har stora planer på att utveckla landets infrastruktur till att möta behovet av en länk mellan Asien, EU, Ryssland och Mellanöstern. Stora investeringar genomförs därför i att restaurera och bygga vägar samt att utveckla järnvägsnätet för tung trafik.

I dagsläget har Ukraina 18 hamnar, cirka 23 000 km järnväg, 14 flygplatser och cirka 170 000 km bilväg. Den mesta av frakten i Ukraina går via lastbil, men också med järnväg och till havs. Logistik och distributionsnät har dock blivit mycket bättre de senaste åren och franchising, leasing och licensiering blivit mer vanligt.

Majoriteten av ukrainarna bor i mindre städer och byar, inte i stora städer. Man bör därför se sig om efter ett redan befintligt inarbetat distributionsnät. Stora företag som Coca Cola, Mars, Pepsi och Kraft Foods har utvecklat egna distributionsnät, men för mindre företag finns privata grossister och speditörsföretag att vända sig till. Vissa mindre företag bygger också upp sina egna distributionsnät.

Kedjebildning växer kraftigt, främst i Kiev och ofta är utländska stormarknader involverade. Snabbköp, stormarknader och märkesaffärer ersätter snabbt de gamla varuhusen. Alla gamla varuhus har privatiserats men för ett utländskt företag är det kostsamt att sälja direkt till affär. Det är bättre att agera genom en grossist som kan ordna den licensiering och certifiering av varorna som behövs. Trots att försäljningsleden är fragmenterade inom många branscher är marknadsstrategierna lika de vi har i Sverige.

3.8 Reklam och media

Det finns en rad möjligheter att annonsera i press, radio och TV. Reklam inom press, radio och TV har överlag stor genomslagskraft. De allra flesta har TV och ukrainarna är ivriga tidningsläsare. TV-tittandet är omfattande och jämfört med västerländska kritiska befolkningar skulle man kunna säga att ukrainarna är mer mottagliga och lättpåverkade. Utomhusannonsering är möjligt i de största städerna. Enligt språklagen ska all utomhusreklam vara på ukrainska. Det finns flertalet engelskspråkiga reklamtidningar utöver ryska och ukrainska.

Välrenommerade affärstidningar är Kontakti, Bizniz samt Kompanjon och Korrespondent som båda påminner om Veckans Affärer. Direktreklam finns i Kiev. Det finns också en motsvarighet till Gula Sidorna samt en företagskatalog, Kiev Business Directory. Vidare är Eniro verksam med företagskatalogen Business Ukraine.

3.8.1 Kvalitets och varumärkesmedvetande

Långsamt skiftar de ukrainska konsumenternas fokus från pris till kvalitet. Nästan alla kända varumärken finns representerade. Det största problemet för varumärken är handeln med pirattillverkade produkter, som tack vare förhandlingar med, och nu medlemskap i, WTO, minskar år för år.

3.8.2 Mässor och utställningar

Både internationella och branschspecifika mässor och utställningar arrangeras i Ukraina, mest i Kiev men också i Odessa, Harkhiv, Donetsk och Zaporozjsjhe. Exportrådet i Kiev kan hjälpa till med att ta reda på när mässorna är och eventuell medverkan.

Marknadsintroduktion Ukraina
Senaste uppdateringen: augusti 2008

3.8.3 Offentlig upphandling, anbudsförfrågan

Svenska ambassaden får anbudsförfrågningar från de ukrainska myndigheterna och de annonseras också ut i engelskspråkiga nyhetsbulletiner. Det är viktigt att vara på plats om man ska ha en chans att bli en spelare på den ukrainska marknaden. Det är nödvändigt att skaffa sig gedigen kunskap om hur marknaden fungerar och vilka spelregler som gäller. Upphandlingsproceduren är tungrodd med trög byråkrati.

3.8.4 Konkurrensförhållanden

Den ukrainska marknaden är ny och det finns goda möjligheter för den som vill etablera verksamhet. Det finns goda öppningar för både existerande produkter och tjänster men också för nya lösningar. Länder som USA, Tyskland och Italien har varit tidigt ute och tagit över stora delar av marknaden. Anti-monopolkommittén har i uppdrag av ukrainska staten att övervaka konkurrensförhållandena. Konkurrensituationen varierar från bransch till bransch, allt från obefintlig till stenhård konkurrens. I vissa sektorer är den framtida potentialen enorm.

3.8.5 Krav på den svenske exportören

Ett första affärsmöte kan bjuda på många praktiska svårigheter som kan verka avskräckande. Självfallet varierar det dock från bransch till bransch. I regionerna kan man inte räkna med att engelska kan användas överhuvudtaget. Den som är mån om att budskapet ska gå fram bör därför följa upp att mottagaren fått budskapet och förstått det.

Att komma fram på telefon och fax har blivit enklare de senaste åren, särskilt till Kiev. Viktigt att notera är att telefonen i affärssammanhang ogärna används för mer än att bekräfta tider för möten. Svenska företagare kan sätta sin motpart i en obekvämt situation genom att obekymrat starta en diskussion om avtalsdetaljer över telefon.

Ukrainska företag har med västerländska mått ofta bristande rutiner för inkommande ärenden. Ett uteblivet svar kan bero på många saker, inte nödvändigtvis på ointresse från det ukrainska företaget. Därför kan det vara bra att följa upp sitt ärende med ett eller flera telefonsamtal.

Det är inte sällan som en ukrainske kontakt spontant ändrar sina planer. Är ett möte bokad bör man bekräfta dagen innan att det verkligen ska äga rum. Många ukrainska företag har också kortsiktig planering och bara intresse för det som snabbt kan ge avkastning. Företagens intresse att tjäna pengar är ofta större än i väst och investeringar och rörelser är ofta helt självfinansierade. Detta driver fram ett kortsiktigt tänkande.

3.8.6 Kommersiella särdrag

Den ukrainska marknaden är i ett uppbyggnadsskede vilket gör att det finns ett flertal särdrag i affärssammanhang. Generellt är intresset för att samarbeta med utländska företag stort. Men det är inte alltid säkert att det finns inarbetade rutiner eller vedertagna principer i affärssammanhang.

Affärsmetoderna kan ibland fortfarande vara sovjetiska, korruption förekommer och kontakt med myndigheter går ofta trögt.

Nyckeln till framgång ligger mycket i goda relationer med myndigheterna och att man förstår den "administrativa kulturen". Då behöver inte myndigheterna vara ett hinder.

Investerar man i Ukraina får man acceptera att lokala politikerna håller sig informerade om företagets aktiviteter och gärna vill vara med och påverka. En god relation till statsadministrationen är bra eftersom det kan föra med sig både ekonomiska och juridiska fördelar. I regel är det lättare att odla kontakter med administrationen i provinserna än i Kiev.

3.9 Allmän affärskultur "do's and dont's"

Ukrainarna är traditionella så det gäller att komma välklädd till affärsmötet. De planerar ofta inte sina möten mer än en vecka i förväg så det kan vara bra att bekräfta dagen innan på telefon att mötet verkligen kommer att äga rum. Man får röka under affärsmöten, men fråga först. Ha alltid visitkort till hands. Om du kan säga någon hälsningsfras på ukrainska när du hälsar blir du varmt mottagen. Det kan vara bra att ha med några små presenter för det första mötet, pennor eller andra saker med ditt företags logga på.

Bli inte förvånad om den du ska träffa är sen, men försök vara i tid själv. Ta det lugnt med klockan, förhandlingar tar ofta mycket längre tid än i Sverige.

Marknadsintroduktion Ukraina
Senaste uppdateringen: augusti 2008

Visa inte att du är stressad, det hjälper inte. Det är meningslöst att försöka lösa konflikter genom att bli aggressiv eller höja rösten, bättre att vara lugn och artig. Ha inte heller för många möten inbokade efter varandra, saker drar ofta ut på tiden.

Var inte säker på att den ukrainska partnern kommer att fullfölja allt som står i kontraktet, det är väl känt att man omförhandlar efter man har skrivit på pappren. Villkoren i kontraktet bör därför vara mycket precisa och detaljerade för att undvika olika tolkningar. Man bör följa upp noga att parten uppfyller villkoren.

Det finns en del kvinnor på ledande positioner i Ukraina, så förutsätt inte att det är mannen i sällskapet som är chef, även om han står längst fram och hälsar först. Fråga kvinnan som är med vem hon är, för som traditionen bjuder presenterar hon inte sig själv.

Tacka gärna ja om du blir bjuden på middag, lunch eller en utflykt i staden, det är inte bortkastad tid och det skapar en gemytlig stämning. Ta med en present om du blir bortbjuden, helst choklad eller blommor (ojämnt antal). Ta av dig handskarna innan du skakar hand och skaka inte hand innan du kommit in genom ytterdörren. I Ukraina tar man av sig skorna hemma som i Sverige, eller har finskor med sig.

När man äter tillsammans skålar man och håller tal för varje skål. Din värd håller första talet och du det andra. Efter avslutat tal, där man tackar för gästfriheten, säger man "budmo" som betyder "Till er hälsa." Du behöver inte äta allt du blir bjuden på, men ät gärna lite för syns skull. Det anses dock inte fult om du lämnar kvar mat på tallriken. Att dricka vodka eller cognac hör till spelet, tacka helst inte nej till att dricka med värden om du inte har en riktigt bra ursäkt, han eller hon kan bli förnämad. Man behöver dock inte dricka mycket. Som kvinna kan du lättare slippa genom att be om vin eller mousserande vin (champanjskoje) istället.

Födelsedagar är viktiga i Ukraina. Om din affärspartner fyller år bör du ha med en fin present om han/hon jobbar den dagen. Ett annat allmänt umgängestips är att om du har cigaretter eller godis, fråga alltid om det är någon som vill ha.

Sist men inte minst, omnäm inte Ukraina som en del av Sovjetunionen eller Ryssland, det är mycket oförskämt. Speciellt i de västra delarna där de nationalistiska känslorna mycket starka, så var försiktig med att diskutera denna fråga om du inte känner din värd mycket väl.

3.10 Kvinnor och män i affärer

I Ukraina hälsar man normalt inte med kvinnor genom att ta i hand och ukrainska män vänder sig till männen när de talar. Som kvinna bör du veta om att det har inget att göra med dig som person. Ukrainska män presenterar sig bara för män och som kvinna förutsätts man bli presenterad av sina manliga kollegor. Som kvinna förutsätts man inte ha att göra med affärer. Därför måste du som kvinna i en större grupp markera vem du är och vad du heter, annars kommer du att gå opresenterad.

Det finns inte så många kvinnor på nyckelpositioner i Ukraina, och ukrainare är därför inte vana att tala affärer med kvinnor. I förhandlingar måste en kvinnlig förhandlare vara mycket tuff för att bli tagen på allvar. Människor som arbetar mycket med utlänningar brukar dock veta vad som är brukligt i kontakter med utländska affärskvinnor.

Observera att det är brukligt att mannen betalar på restaurangen. Om du som kvinna bjuder kan det bli lättare att säga att det är företaget som står för notan, för att undvika att det blir pinsamt för ukrainaren. Den som bjuder till restaurangen är oftast den som betalar.

3.11 Exportrådet Kiev

Exportrådet hjälper svenska företag göra affärer på den ukrainska marknaden. Exportrådet har haft eget kontor i Kiev i mer än 5 år och har med tiden byggt upp både gedigen erfarenhet och ett välutvecklat nätverk inom ukrainskt näringsliv. Från och med 1 april 2007 har det även status som Handelskontor.

Exportrådet har till uppgift att främja svensk export och att verka för svenska företags internationalisering. Detta görs inom tre olika arbetsområden; exportkonsultation, exportfrämjande och exportinformation.

Konsultverksamheten erbjuder kundspecifika projekt inom hela etableringsprocessen samt att hjälpa kunder som önskar förstärka sin redan existerande marknadsposition. Konsultuppdragen kan t.ex. bestå av att hjälpa svenska företag med att identifiera lokala partners, kunder eller distributörer, utföra marknadsundersökningar, eller att rekrytera kompetent lokal personal.

Inom ramen för exportfrämjande anordnar Exportrådet tillsammans med den Svenska Ambassaden i Kiev främjandeprojekt som syftar till att förstärka bilden av Sverige och svensk industri i Ukraina. Projekten kan innefatta allt ifrån att bjuda in ukrainska journalister till Sverige till att arrangera seminarier och events i Ukraina för att främja en viss svensk industri.

Exportinformation innebär att Exportrådet kostnadsfritt hjälper svenska företag få svar på frågor gällande export till Ukraina av generell natur.

3.12 Sveriges ambassad

Den svenska ambassaden handlägger huvudsakligen ärenden av politisk, makroekonomisk och kulturell natur samt främjar Sveriges intressen i och relationer med Ukraina. I denna Sverigefrämjande verksamhet samarbetar ambassaden med Exportrådet bland annat i syfte att uppmärksamma ett antal branscher som bedöms vara speciellt intressanta för svenskt näringsliv i Ukraina.

Den konsulära avdelningens serviceverksamhet inkluderar bland annat hjälp till behövande svenska medborgare samt pass- och viseringsärenden för boende i Ukraina

3.13 Swedish Ukrainian Business Club

Swedish Ukrainian Business Club träffas med jämna mellanrum i Kiev. Träffarna sker vanligtvis på Pub Golden Gate och arrangeras av Nordpraktik. Nordpraktik är en satsning av SIDA för att utbilda Ukrainska chefer i gott affärsmanskap. På träffarna kan svenska affärsmän verksamma i Ukraina närverka med ukrainska kollegor och svenska diplomater.

4 Import, transport, betalning och juridiska frågor

Ukraina är än så länge inte med i EU. Inom en snar framtid kommer bilden av vad som kommer att ske bli klarare. Presidenten har länge sagt att ambitionen är att gå med. Det ukrainska systemet behöver, och kommer nog, reformeras för att landet ska kunna bli en trovärdig kandidat.

4.1 Inledning

Det enklaste sättet att exportera till Ukraina är att sälja direkt till en ukrainsk importör. Förskottsbetalning är att rekommendera.

När man exporterar varor till Ukraina bör man vara beredd på långsamheten i landets byråkrati och stora mängder pappersarbete. Importörer är ålagda att fylla i tullblanketter för varje enskilt föremål de importerar. Man bör därför använda sig av en licensierad mäklare för att navigera i det slutna och godtyckliga tullsystemet som ständigt förändrar sig. Ibland kan bara en tulltjänstemans humör inverka på om importen ska lyckas eller inte. Det är av yttersta vikt att alla papper är i sin ordning.

Följande information om export, betalning och juridiska frågor är grundläggande och därför inte helt fullständig. För mer detaljerad information, kontakta Exportrådet.

4.1.1 Tull och andra importavgifter

Det finns 10 stycken tullområden i Ukraina med 150 tullkontrollplatser. De finns vid internationella hamnar, internationella och nationella flygplatser och gränsövergångar. Varje kontrollplats täcker ett speciellt geografiskt område.

Ett bra tips är att bestämma sig i förväg om man vill betala tullavgift vid gränsen eller vid slutdestinationens närmaste tullkontrollplats. Det

rekommenderas allmänt att använda den senare metoden. Förtullning vid gränsen tar mycket lång tid, så det är bättre att varorna är bevakade tills de når sin slutdestination. När man åker över gränsen klassas varorna antingen som transit eller förtullade. Märks de som transit förseglas transporten. Ett annat sätt är att placera sina produkter i ett "customs bonded warehouse". Då behöver man inte visa dokument eller betala avgifter innan den ukrainske köparen accepterat varorna enligt kontrakt. Vissa varor kan tullklareras om de för en speciell period ska bli utställda, hyrda, reparerade med mera. Denna period får inte vara längre än 90 dagar.

Ukrainas tullkoder baseras på HS-nomenklaturen. Värdering av gods överrensstämmer med omvärldens regler (summa av försäljningsvärdet, transportkostnaderna, frakten, försäkringar, lagerkostnader och övriga kostnader.) Kvitton ska kunna presenteras i tullen så att tjänstemännen kan avgöra den rätta kostnaden. Om kvitton saknas används kostnadschablon. Ibland kan tullen vara en bestämd summa. Sedan år 2000 har kontrollplatserna en samlad tull, där man kombinerar sju importavgifter; förtullning, sanitär kontroll, veterinärkontroll, brandsäkerhetskontroll, radioaktivitetstest, miljökontroll samt vägavgifter, till en samlad tull. Ukraina tillämpar full tullavgift och preferentiell avgift.

Import från Sverige och Västeuropa får preferentiell avgift, som oftast är hälften. Tullen kan också bero på om varan redan produceras eller inte i Ukraina och på vilket land som varan importeras från eller vilket land den är tillverkad i. Ukraina har lägre tullar från länder som har någon slags tullunion med Ukraina eller tillämpar speciella tullzoner. Privilegerade avgifter används i de fall som varorna kommer från ett land med "Most Favourable Status", det vill säga de flesta länder i Östeuropa.

Importören betalar också moms (20 procent). Momsen baseras på kundens värde på fakturan. Generellt är momsens betalbar av importören i tullen. Varor helt undantagna från moms är vissa råvaror och komponenter, utrustning, maskiner samt energi till produktionsdrift. Många jordbruksföretag är undantagna från moms, likaså de fria ekonomiska zonerna. Vissa jordbruksprodukter, utrustning till varvsindustrin, material till kemisk industri samt försvarsindustri, import av varor till inhemsk bilindustri och export av de samma, försäljning av kurortsservice på Krim-halvön undantas också moms.

Exakt vilka varor och tjänster från utlandet som är momsbefriade ändras ofta, därför bör en lokal skatteexpert kontaktas för uppdatering.

4.1.2 Importrestriktioner

Maxgräns för import beror ofta på om varan produceras i Ukraina eller inte. Ukraina är överhuvudtaget restriktiv till import av vapen, narkotika, kemiska och farliga ämnen samt vissa farmaceutiska och kommunikationsrelaterade produkter.

Det kan vara bra att fråga sin ukrainske importör om denne har licens för sin aktivitet och importlicens för produkten. En lista på produkter som behöver licens finns hos ekonomiministeriet.

4.1.3 Produktkrav för importerade varor

Eftersom Ukraina efter självständigheten översvämmades av undermåliga produkter, kan idag endast certifierade produkter och tjänster säljas i landet.

Ukraina har två typer av certifiering.

Den första är att man accepterar de standarder och certifikat som gäller i de länder man har bilaterala avtal med. Tyvärr har Ukraina väldigt få bilaterala avtal vilket betyder att i princip alla produkter måste certifieras av de ukrainska myndigheterna. (Ett ISO 9000-certifikat underlättar dock samtliga processer och ökar alltmer i betydelse i Ukraina.)

Den andra typen är Ukrainas egen certifiering. Alla importerade varor ska gå igenom sanitär, veterinär, radioaktiv och ekologisk kontroll. Dessa procedurer ändras ofta och utländska företag har haft problem med certifieringar. Certifieringsinstanserna opererar ofta monopolistiskt eller för att tjäna privata pengar. Det finns vissa regler på central nivå, men på lägre nivå tillkommer ofta fler. Många produkter behöver multipla certifikat från många olika agenter på lokal samt regional nivå. Certifieringprocessen kan ofta vara lång, dyr och behöver upprepas.

Det finns flera certifieringsförfaranden, men det bästa är att gå genom statliga State Committee on Standardization, Metrology and Certification (hädanefter SCSMC). Det är det importerande företaget som ska ta ansvar för

certifieringen, men exportören som betalar. Företag kontaktar SCSMC för att de ska ta ett första beslut om certifiering är nödvändig. En erfaren mellanhand bör sedan användas för att få certifikat till ett vettigt pris och inom en inte alltför lång tidsram. .

Inom SCSMC finns den myndighet som utför test, den så kallade UkrTest. UkrTest har 93 avdelningar och test-laboratorier i Ukraina. Varje labb är ansvarig för en särskild typ av produkter. UkrTest har antagit ISO-9000 serien för produktionssystemscertifiering. För att få ISO krävs ett besök av ukrainska specialister för inspektion. Då är det också exportören som normalt betalar.

För att ett certifikat ska kunna utfärdas måste varan i vissa fall genomgå tester. Då krävs följande dokument: produktbeskrivning, teknisk specifikation, testkontroll (beror på produkten men i regel skickas ett par varuprover in och efter en månad är testerna genomförda), broschyrer och kataloger samt ett eventuellt hygien certifikat eller andra certifikat. Det hygieniska certifikatet kan vara obligatoriskt för mat-, barn- och byggvaror samt läkemedel. För produkter som ger ifrån sig radiosignaler behövs ett särskilt certifikat från kommunikationsdepartementet. Om kunden företräder en statlig organisation krävs dessutom ett säkerhetscertifikat. I fall dessa certifikat krävs, skickas produkter för tester till särskilda testcentra.

Certifikatet utfärdas för:

- *En enskild produkt.* Importören kan oberoende av producenten beställa och bekosta certifiering av en vara. Certifikatet gäller oftast i ett år och specificerar innehavaren av certifikatet (producenten eller importören).
- *Engångscertifikat.* Ett avtal om ett antal leveranser, exempelvis för ett projekt. Här skickar man in en förteckning över exakt vilka produkter, i vilken mängd, som skall skickas, och till vilken mottagare. Certifikatet gäller endast för dessa speciella produkter under en begränsad tidsrymd. Myndigheterna har lättare att kontrollera produkterna och följaktligen är det lättare att få denna typ av certifikat.
- *Serieproduktion.* Hela tillverkningsprocessen certifieras och under ett eller tre års tid är alla produkter som tillverkas automatiskt certifierade. Detta är ett bra alternativ vid frekventa leveranser. Det svenska företaget bjuder in en ukrainsk certifieringsrepresentant till

Sverige på 2-3 dagar, betalar för de tester som utförs samt i övrigt för alla kostnader i samband med besöket. Därefter kontrollerar experten varje år produktionen.

4.1.4 Emballage/märkning för export

De ukrainska kommersiella lagarna kräver inte generell märkning på importerade varor, utom för matvaror. Där ska alla varor vara märkta på ukrainska språket med namn på tillverkare, innehåll samt tillverkningsdatum och bäst-före datum.

Vissa speciella regler gäller också för farliga ämnen och elektriska apparater. Enligt standarden skall det finnas text på ukrainska som anger hur produkten ska användas och hanteras. Vissa varor ska ha ett certifieringsmärke, som visar att varan klarat de obligatoriska testerna, samt vem som utfärdat märket. Ibland förekommer krav på att träemballage och träpallar ska åtföljas av ett intyg om brandsäkerhet. Mer detaljerad information om märkning finns att få från de berörda ukrainska myndigheterna. .

4.1.5 Ursprungsintyg för export

Det är viktigt att kunna visa intyg för att varan har svenskt ursprung. Då behöver oftast bara halva tulltariffen betalas. Detta gäller i princip för all tillverkning som utförts inom Europa och USA. Skulle köparen begära ett ursprungsintyg från Sverige kan det utfärdas av en svensk handelskammare.

4.1.6 Sanitära intyg för export

För levande djur, animaliska produkter, djurfoder med mera kan speciella intyg av sanitär art krävas, vilket då vanligtvis anges i order eller köpekontrakt. Sådana intyg utfärdas av hälsovårdsmyndigheten i varans ursprungsland.

4.1.7 Betalning, handelsfaktura och kontraktsförfarande för export

Exportrådet rekommenderar förskottsbetalning från ukrainsk kund. Vid förskotts betalning måste varorna ha kommit till Ukraina inom 90 dagar. Handelsfaktura skall utfärdas i det antal exemplar som föreskrivs i köpe-

kontraktet och ska vid förtullningen visas upp av importören för de ukrainska tullmyndigheterna.

Handelsfakturan är en standardiserad form och alla uppgifter måste finnas med, annars kan det bli problem i tullen. Dokumentet ska också visas upp på den ukrainska banken för att få göra utbetalningen. Fakturan skall bland annat innehålla uppgift om säljarens och köparens namn och adresser, faktura-datum, fakturanummer, kollits märken, nummer, antal och slag, brutto- och nettovikt för varje kolla, noggrann varubeskrivning, pris per enhet och totalt för varje varuslag, eventuella rabatter och rabatternas art, leverans- och betalningsvillkor samt uppgift om varornas ursprungsland. Speciella krav därutöver på innehållet i fakturan anges som regel i order eller köpekontrakt. Till exempel kan det behöva inkluderas uppgifter om hur juridiska dispyter ska hanteras och force majeure. Slutligen skall fakturan vara undertecknad för hand och översatt till ukrainska. Det kan importören hjälpa till med. Oftast är det lättast om den ukrainske importören skickar en mall till det svenska företaget så slipper man att någon detalj blir fel.

Som exportör kan man välja mellan att gå genom bank om man är osäker på den ukrainske importörens betalningsvilja. Banken utfärdar ett "letter of credit" till exportören och tar alltså på sig en del av risken för förskottsbetalningen. Detta kreditbrev bör göras i samarbete med en välrenommerad ukrainsk bank, vi rekommenderar Privatbank eller Provex Bank, eller så kan det skötas genom den svenske exportörens bank. Kostnaden för ett kreditbrev varierar beroende på kundens trovärdighet. Kostnaden kan vara upp till 12 procent av summan i kreditbrevet. Kreditbrev utfärdas ofta inte mer än en gång om året och inte för summor lägre än 6000 Euro. Vissa svenska banker kan också erbjuda rembuser genom sina ukrainska partnerbanker. Kontakta din bank för mer information.

4.1.8 Generella betalnings- och kreditfrågor

Alla kontrakt i Ukraina måste vara skriftliga och överensstamma med ukrainsk lag. Kontraktet måste också vara skrivet enligt en standardiserad form för att vara giltigt i Ukraina. Reglerna för hur ett kontrakt ska skrivas kan fås av Exportrådet eller av någon av de erkända juristfirmor som finns i Kiev, .

Transaktioner i utländsk valuta måste följa de regler som NBU, den ukrainska riksbanken, satt upp. Varje bank måste också följa dessa regler. Betalningar under utrikeshandelskontrakt mellan en medborgare och icke-medborgare ska endast betalas i utländsk valuta. Vilken ukrainsk fysisk eller juridisk person som helst kan dock skriva kontrakt med utländsk partner utan statligt godkännande så länge kontraktet följer reglerna. Löner i utländsk valuta är förbjudet i Ukraina.

4.1.9 Verkställighet och skiljedom

I Ukraina finns det inga klara verkställighetsregler inom civilrätten. Rättssystemet befinner sig fortfarande i en uppbyggnadsfas. I teorin finns alla lagar och procedurer för lagsökning, men realiteten är en annan. Detta innebär att verkställighet av rättigheter/skyldigheter som till exempel betalningsföreläggande, lagsökning, kvarstad, pant och vräkning sannolikt inte går att verkställa. Det finns en kronofogdemyndighet men den är inte att räkna med och domstolarna är heller inte alltid att lita på. Anledningen till detta är dels att domstolarna inte har någon erfarenhet av den här sortens ärenden så processen kan bli mycket långsam, dels har instanserna väldigt lite pengar vilket har lett till utbredd korruption.

För konkursansökan kan det gå att påverka myndigheternas och domstolarnas agerande, men konkursprocessen är svår och sannolikt omöjlig att genomdriva för privata fordringsägare. Lagen måste förbättras, som det är idag är det mycket svårt att få tillbaka sina pengar.

Risk för villfarelse är för övrigt överhängande så länge den ukrainska rättsordningen befinner sig i ett uppbyggnadsskede. I avtalsförhållanden med en ukrainsk partner bör den ukrainska sidan lämna garantier om innehållet i ukrainsk lag och rätt och ansvara för att underrätta det svenska företaget om ändringar eller tillägg i lagstiftning eller nya administrativa beslut. Vi rekommenderar att kontrakt ska inkludera en klausul att dispyter kan lösas i utländsk domstol.

5 Reseinformation: praktiska råd och upplysningar

Ukraina är ett spännande land som är värt att besöka – oavsett om det gäller affärer eller som turist. Under det här kapitlet får du veta lite om vad du kan göra och vad du inte bör göra.

5.1 Pass och visum

Den 1 maj 2005 avskaffade Ukraina visumkrav för medborgare i EU och Schweiz. Sedan dess kan medborgare därifrån resa in i Ukraina utan visum och vistas i landet upp till 90 dagar. Det finns dock krav på registrering om man stannar i Ukraina längre än sex månader.

Vid inresan registreras man och får fylla i inresedokument samt tullpapper om man har något att förutulla. Dessa två dokument får man tillbaka stämplade och man ska spara dem för utresan.

5.2 Arbets- och uppehållstillstånd

Vid förlängning av visum vänder man sig till ukrainska migrationsverket UPRIMR. En avdelning finns i varje stad. I Kiev är det konsulatavdelningen på utrikesministeriet som ansvarar för förlängning av visum. Adressen är 1 Mykhailivska Square tel +380 44 212 83 59 eller +380 44 212 84 62. De har öppet måndag till fredag 10-12.30 samt 14-16. För mer information kan man kontakta samordningsenheten på +380 44 224 95 40.

5.3 Resor till Ukraina

Det ukrainska flygbolaget Aerosvit flyger direkt Stockholm-Kiev med bekväma Boeingplan tre gånger i veckan. AirBaltic (delägt av SAS) har förbindelser 5 dagar i veckan med mellanlandning i Riga. Då flyger man i mindre propellerplan. Man kan också flyga med Lufthansa via Frankfurt, med

Malev via Budapest samt med Czech Airlines via Prag och LOT via Warszawa. AirBaltic och Aerosvit har bäst priser och ibland specialerbjudanden.

5.4 Resor inom landet

Även om centrala Kiev är mycket promenadvänligt är det enklast att förflytta sig med taxi eller tunnelbana. Tunnelbana, och det för utlänningar lite mer komplicerade transportmedlet trådbuss, kostar 50 kopek (75 öre). Taxi är billigt och kostar bara omkring 30 UAH (40kr) för en resa inom innerstan. Tunnelbanan är öppen från klockan 06.00 på morgonen till klockan 24.00 på natten och tågen går mer frekvent än i exempelvis Stockholm.

Räkna inte med att taxichaufförer eller biljettkontrollanter kan engelska. Här kan även nämnas att många föredrar att stanna första bästa bil och "få skjuts" av en privatperson för en smärre summa pengar. Detta rekommenderas inte om man inte talar språket. Det finns flera biluthyrningsfirmor som erbjuder uthyrning med eller utan chaufför. Taxi kan beställas på hotellen eller genom privata bolag. Om du planerar ett intensivt besöksprogram är det möjligt att ordna med egen chaufför och bil.

För att få köra bil i Ukraina krävs ett översatt internationellt körkort. Reglerna liknar de internationella, 60 km i timmen i närförort annars 90 km i timmen. Ha alltid alla papper med dig i bilen, du kan bli stoppad. Vägunderhållet är oftast eftersatt och trafiken är generellt både hård och hänsynslös i de större städerna. Vill man ha svensk bil med sig går det bra, men den får bara vara 6 månader i landet innan den måste föras ut. Skall du använda firmabil eller dylikt fordon som du inte själv äger krävs i Ukraina intyg från ägaren, exempelvis företaget, att du har rätt att köra bilen. Antalet bensinstationer ökar, framför allt i stora städer, och importerade oljor och vätskor kan köpas i reservdelsbutiker. I större städer är det enkelt att få tag på blyfri bensin. Att köra berusad är förbjudet, nolltolerans gäller och vägpolisen "DAI" är mycket nitisk.

För transport mellan städer är det enklast att ta nattåg eller flyg eftersom avstånden är stora. Tåg är billigt och det finns också möjlighet att åka buss mellan större städer. På nattåget kan man välja mellan 1 klass "Spalny Vagon" (2 personer), 2 klass "Kupeijnij Vagon" (4 personer) och 3 klass "Platskart"

(öppna vagnar). Undvik "platskart" och vakta bagaget noga även i 1 och 2 klass. Bagaget kan gömmas i lådor under sätena.

Ta gärna med mat och dryck på tåget. Det kan finnas restaurang och försäljning, men utbudet är sällan bra. Allmänt håller ukrainska tåg sämre standard än i Sverige. Det kan vara krångligt att köpa tågbiljetter, så be din värd eller personalen på hotellet att hjälpa dig. Det finns även bokningsföretag vilket gör att biljetterna kostar lite mer, men du sparar tid och slipper krångel. Vissa tåg är privata, så kallade "firmennij". Priset, men också standarden på dessa tåg är högre än de vanliga statliga. Vissa tåg går snabbare än andra, de kallas "skorij" och är att föredra framför "passazhirskij".

5.5 Telekommunikation

Att ringa eller sända fax till Ukraina från Sverige fungerar som regel bra men ibland kan man behöva ringa återuppringning ett par gånger innan man kommer fram, speciellt om samtalet går till städer utanför Kiev.

Det är mycket dyrt att ringa internationellt från Ukraina. Det beror på liten konkurrens på fast telefoni. Statliga UkrTelekom har inte börjat privatiseras ännu och dominerar den fasta teletrafiken. Det finns dock call-backkort som kan köpas på gatan och i kiosker som gör det billigare att ringa. Då går samtalen genom en annan operatör, men det kan dröja lite innan samtalet kommer fram.

För mobiltelefoni finns två stora aktörer på den ukrainska marknaden, KievStar och UMC. Mobiltelefonnätet för KievStar och UMC är i princip rikstäckande och det är inga problem att ringa längs större vägar eller större i orter. Både KievStar och UMC har roamingavtal med Telia, Tele2 och Telenor och därför kan svenska SIM-kort användas i Ukraina.

Det kan vara problem förlita sig på datakommunikation, räkna inte med bredband. Men datorer och Internet blir allt vanligare och många ukrainare har tillgång till detta på sin arbetsplats. Man kommunicerar mest via fax vid större utskick, inte via mejl. Man ska inte förvänta sig att ens kollegor svarar på de mejl man skickat. Man bör ofta ringa för att försäkra sig att informationen gått fram.

5.6 Postväsende

Det finns ett antal postkontor i varje stad där det går att köpa frimärken, kuvert, skicka paket samt telefonera. Ett brev från Ukraina tar 6-10 dagar att komma till Sverige och 4-14 dagar från Sverige till Ukraina. Att skicka brev inom Ukraina, även inom en och samma stad, tar lång tid och kan vara osäkert. Det går att skicka rekommenderade brev, men det är inte säkert att det går snabbare.

Adresser bör vara skrivna korrekt på ryska/ukrainska för att det ska vara säkert att breven kommer fram. Om inte, skriv destinationen tydligt på kuvertet med versaler, alla inte är bra på att läsa det latinska alfabetet. I större städer brukar dock omskrivning till engelska vara tillämpligt. För brev till Sverige bör "Sverige" skrivas med ryska bokstäver, ШВЕЦІЯ, på kuvertet.

5.7 Tolk- och översättningshjälp

Vid aviserade affärsbesök eller besök hos myndigheter och organisationer brukar den mottagande parten ordna tolk om så behövs. För tolkhjälp går det även att vända sig till Exportrådet i Kiev.

Större delen av befolkningen talar ryska, det är främst i de västra delarna och på landsbygden som det enbart talas ukrainska. Engelska är inte vanligt förekommande, men i de större städerna finns det relativt gott om människor under 30 år som läst engelska på universitetet. Den äldre befolkningen kan ofta lite tyska, om de kan något utländskt språk alls. Andelen språkkunniga ökar dock snabbt sedan landet blivit mer västfokuserat.

5.8 Valuta

Den ukrainska valutan heter hryvnya men uttalas gryvna. Den officiella valutakoden är UAH och en hryvnya är hundra kopek. Det finns växlingskontor och bankomater i ankomsthallen på flygplatsen Borispol. Det finns gott om bankomater i Kiev, men ta gärna med lite dollar eller euro som du kan växla på växlingskontor runtom i städerna. Se till att pengarna är i bra skick.

I mindre städer finns det inte lika god tillgång till bankomater, så där fungerar kontanter bäst. All betalning i Ukraina sker i hryvnya. Dollar kan

endast användas om man köper något på turistmarknaden. Vid inresa till Ukraina skall valuta och värdesaker deklarerars i en särskild tulldeklaration, som uppvisas vid tullkontrollen. Kom ihåg att spara denna deklaration till hemresan eftersom den måste visas upp när du lämnar landet.

5.9 Kreditkort

Internationella kreditkort accepteras på större hotell, biluthyrningsfirmor, stormarknader och restauranger, men inte alltid i vanliga butiker.

5.10 Säkerhetsfrågor

Kriminaliteten är inte hög i Ukraina, men man bör, precis som i de flesta storstäder, vara försiktig med var man befinner sig på nätterna och inte vifta med pengar. Vanligt sunt förnuft och försiktighet bör tillämpas. Man ska vara försiktig med sin handväska/plånbok i tunnelbana och på bussen och det är inte rekommenderat att befinna sig runt tågstationen eller marknadsområdena på kvällen. Man bör heller inte åka svarttaxi om man inte talar språket. Det finns gott om taxibolag och det är inte nödvändigtvis dyrare. Fråga alltid om priset innan du sätter dig i taxin, för taxametrar är sällsynta och åk inte taxi om det är fler passagerare i bilen än chauffören.

5.11 Vaccinationer/hälsa

För några dagars besök i Ukraina är vaccinering knappast nödvändigt. Ta kontakt med din vaccinationsbyrå och fråga dem till råds innan utresan om du känner dig osäker. Rent allmänt rekommenderas hepatit B, TBE och difteri men ska man bara vara några dagar i Kiev är detta onödigt. Drink inte vatten ur kranen utan köp dricksvatten i affären. För matlagning/kaffe används kokat kranvatten. Bakteriefloren är något annorlunda än i Sverige och därför är Trevis eller liknande magmedel bra att ta med. De finns att köpa receptfritt på svenska apotek.

5.12 Om man blir sjuk

Akutfall kan tas om hand på ukrainska sjukhus, men sjukhusmiljö och standard på sjukvården är inte på långa vägar lika god som i Sverige. Ofta får man ha med sig allting själv, sprutor, plasthandskar, lakan, kompresser med mera. Vi rekommenderar därför att man uppsöker något av de utländska eller privata sjukhusen om man befinner sig i Kiev. Under nyttiga adresser, kapitel 7, listar vi några. Vid allvarlig sjukdom rekommenderas hemresa. Vid brådskande behov av sjuktransport till Sverige kan SOS International i Köpenhamn anropas. Dödsfall anmäls till svenska ambassaden.

5.13 Olycksfall

Brand	01
Polis	02
Ambulans	03
Gasläckor	04

5.14 Presenter

Vill man överlämna en present till ukrainska vänner eller affärskontakter rekommenderas svenskt glas eller svenskt hantverk och gärna souvenirer med svenska flaggan på. Böcker med bilder från Sverige är också uppskattat. Eftersom svenska och ukrainska flaggan har samma färger är det en allmän stämningförhjäring att ta med saker i blått och gult. Choklad är också uppskattat.

5.15 Dricks

I Ukraina förväntas man inte lämna dricks, förutom på finare och mer turistriktade ställen. Är man osäker kan man avrunda uppåt. Om dricksen är inkluderad står detta på menyn.

5.16 Prisnivå

Lokalt producerad mat är mycket billigare än i Sverige och i mataffären kan man köpa det mesta man behöver till billigt pris. Importerade kläder och saker är lika dyrt eller dyrare än i Sverige. Priset på tjänster är också lägre än i

Sverige. En taxifärd genom Kiev kostar mellan 15-50 kronor. Att klippa sig eller gå på skönhetsalong kostar en fjärdedel av vad det gör hemma. Att äta ute är också billigare än i Sverige, förutom på de mest exklusiva ställena. En trerättersmiddag med dryck kostar från 200 till 250 kronor. Hotellpriserna är dock inte låga och standarden är sämre. Att hyra lägenhet istället för att bo på hotell är mycket billigare. Om man jämför prisläget med den låga medellönen är Ukraina ett mycket dyrt land. Utanför Kiev är priserna betydligt lägre.

5.17 Mått, vikt, tid, datum och el

Meter och kilosystem används precis som i Sverige. Kiev ligger 1 timme före Sverige. Man ställer om klockan till vinter respektive sommartid. I Ukraina har man samma datering som i Sverige, men man skriver datum dag/månad/år dvs 170606 istället för 060617. Ukraina har samma eluttag som i Sverige och samma spänning, 220-240 volt, så det går utmärkt att använda sin bärbara dator, mobilladdare och övriga elapparater som vanligt i Ukraina.

5.18 Affärs- och kontorstider

Affärens öppna är oftast mellan 9.00 och 19.00 måndag till fredag. Lördagar har affärer något mer begränsade öppettider. Kontor har generellt öppet mellan 9.00 och 18.00 måndag till fredag. Många kontor och affärer stänger för lunch mellan 13-14 eller 14-15. Affärer i centrala Kiev har söndagsöppet. Myndigheter har öppet måndag till fredag från 0900-1000 till 1700-1800. Banker har öppet 0900 till 1300 (vissa också till 18 eller 20) måndag till lördag.

5.19 Helgdagar, semestertid

1 januari Nyår, 7 januari Julafton, 8 mars Internationella Kvinnodagen, 1-2 maj Labour Day, 9 maj Segerdagen, 28 juni Konstitutionsdagen, 24 augusti Självständighetsdagen, 7-8 november firar man minnet av den ryska revolutionen. Påsk firas under våren och datumen varierar från år till år. Kiev har också sin egen dag sista helgen i maj. Det kan vara problematiskt att boka in affärsmöten under perioden Nyår t o m 13 januari, 1 till 15 maj samt under semestertiden juli-augusti.

5.20 Om du får en dag över

Oavsett om du är i Kiev eller någon annanstans i Ukraina så finns det massor att se.

Som svensk på resa för affärer i Ukraina är det troligt att du under din dag över kommer att vara i Kiev. Ett måste är att promenera huvudgatan Kreshatik till Självständighetstorget "Maidan" och se var folket reste sig mot överheten både vid självständighetsutropandet från Sovjetunionen och vid den orangea revolutionen. Ett annat är att besöka det gamla klostret Lavra för att titta på gammalt storslaget Östeuropeiskt hantverk och mumifierade munkar.

Kiev är en modern storstad med fantastiskt folkliv på gatorna och trevliga uteserveringar. Det finns även organiserade turer över stans sevärdheter och ett flertal intressanta museer. Hör med ditt hotell om turistexkursioner och turistkarta.

6 Nyttiga adresser mm.

Här har vi samlat adresser, telefonnummer och annat som kan vara bra att ha om du skulle ha vägarna förbi Ukraina.

6.1 Teleföbindelser

Innan man ringer ett telefonnummer från fast telefon utanför staden slår man 8 och väntar på ton innan man slår riktnummer och nummer. Bor du på hotell kan det vara bra att beställa samtalet genom receptionen. Om man behöver kod till någon annan stad slår man 070 för telefonistservice. Om man vill beställa ett telefonsamtal inom Ukraina ringer man 071. Från mobiltelefon slår man +380 och så numret inklusive riktnummer eller 8 och numret inklusive riktnummer.

6.2 Riktnummer

Följande riktnummer gäller för de större ukrainska städerna

- Cherkasy 0472
- Chernihiv 04622
- Chernivtsi 03722
- Dnipropetrovsk 0562
- Donetsk 0622
- Ivano-Frankivsk 0342
- Kirovohrad 0522
- Kharkiv 0572
- Kherson 0552
- Khmelnytskyi 0382
- Kiev 044
- Luhansk 0642
- Lutsk 03322
- Lviv 0322
- Mykolaiv 0512
- Odessa 0482
- Poltava 0532

- Rivne 0362
- Sevastopol 0692
- Simferopol 0652
- Sumy 0542
- Ternopil 0352
- Uzhhorod 0312
- Vinnytsia 0432
- Zaporozhsjia 0612
- Zhytomyr 0412

6.3 Nummerupplysning

Ring 009, 059 eller MIS nummer upplysning på 264 74 74 (bäst)

Nummerupplysning på Internet

www.ukrbiz.net

www.yellowpages.com.ua

6.4 Sveriges representation i Ukraina

Sveriges ambassad

Ivana Franka 34/33

01901 Kiev, Ukraina

Tel: +380 44 494 42 70 Fax: +380 44 494 42 71

www.sweemb.kiev.ua

ambassaden.kiev@foreign.ministry.se

Exportrådet i Kiev

52 A Bohdana Khmelnytskoho Str

UA-01030 Kiev, Ukraina

Tel: +380 44 496 06 26

Fax: +380 44 496 06 25

www.swedishtrade.se/ukraina

ukraine@swedishtrade.se

6.5 Ukrainas representation i Sverige

Sedan 2005 behöver svenska medborgare inget visum för inresa i Ukraina. Ukrainas Ambassad ligger på Stjärnvägen 2a, 181 34 Stockholm/Lidingö, tel: 08- 731 76 90 fax: 08-731 56 90. Ambassaden har öppet måndag, onsdag, fredag 9.00 - 12.00. Telefontid: måndag till fredag 14.00 - 16.00

6.6 Viktiga myndigheter

Presidentadministrationen
12 Shovkovichna vul.
01220 Kiev
Tel: +380 44 291 50 71
www.president.gov.ua

Jordbruksministeriet
24 Kreschatyk vul.
01001 Kiev
Tel: +380 44 226 34 66
E-mail: ministr@minap.kiev.ua

Ministeriet för ekonomi och europeisk integration
12/2 Hrushevskoho vul
01008 Kiev
Tel: +380 44 226 23 15

Energiministeriet
30 Khreschatyk vul.
01601 Kiev
Tel. +380 44 226 30 27
E-mail: kanc@mintop.energy.gov.ua
www.mpe.kmu.gov.ua

Miljöministeriet
35 Uritskogo vul.
01601 Kiev

Marknadsintroduktion Ukraina
Senaste uppdateringen: augusti 2008

Tel: +380 44 206 31 00
E-mail: secr@menr.gov.ua
www.menr.gov.ua

Finansministeriet
12/2 Hrushevskoho vul
01008 Kiev
Tel: +380 44 253 92 20
E-mail: kvitka@minfin.gov.ua
www.minfin.gov.ua

Utrikesministeriet
1 Mykhaylivska pl.
01018 Kiev
Tel: +380 44 226 33 79
E-mail: zsmfa@mfa.gov.ua
www.mfa.gov.ua

Hälsominsteriet
7 Hrushevskoho vul.
01021 Kiev
Tel: +380 44 293 24 39
E-mail: moz@moz.gov.ua
www.moz.gov.ua

Skattemyndigheten
8 Lvivska Square
04655 Kiev-53
Tel: +380 44 272 51 59
E-mail: gromada@sta.gov.ua
www.sta.gov.ua

National bank of Ukraine
9 Institutska vul.
01601 Kiev
Tel: +380 44 253 01 80

www.bank.gov.ua

Antimonopol-kommittén
45 Uritskogo vul.
04655 Kiev-53
Tel: +380 44 251 62 62
E-mail: mail@amc.gov.ua
www.amc.gov.ua

Statliga ägandomsfonden
18/9 Kutuzov vul.
01133 Kiev
Tel: +380 44 295 12 74

6.7 Översättning

Triada Translations
Irina Shaparovska
triada@gu.kiev.ua
Tel/fax: +380 44 289 69 25
Mobil: +380 67 209 68 48

A.B.C
Vulitsa P Lumumbu 23/35 # 13
Tel: + 380 44 239 10 91/92
E-post: abc-info@iptelecom.net.ua
Hemsida: www.abccenter.kiev.ua

Lingo Translation Agency
Vul Vorovskovo 49
Msp 601 Kiev
Tel +380 44 219 1557 Fax +380 44 219 1778
info@lingo.kiev.ua
www.lingo.com.ua

Marknadsintroduktion Ukraina
Senaste uppdateringen: augusti 2008

6.8 Banker

Aval Bank (har det mest utvecklade banknätet i landet.)
Vulitsa Leskova 9
01011 Kiev
Tel +380 44 490 88 88
E-mail: info@aval.ua
www.avalbank.com

CityBank Ukraine
Vulitsa Dimitrova 16 g
03150 Kiev
Tel + 380 44 490 10 00 Fax + 380 44 490 1030
www.citybank.com

Calyon Bank Ukraine
Vulitsa Volodymyrska 23a
01034 Kiev
Tel +380 44 490 14 00 Fax +380 44 490 14 02
general@clu.kiev.ua
www.calyon.kiev.ua

ING Bank Ukraine
Spas'ka vul. 30a
04070 Kiev
Tel + 380 44 490 03 30 Fax + 380 44 490 03 40
E-mail: ingkiev@ingbank.com
www.ingfn.com.ua

Prominvestbank
12 Shevshenko prospect
01001 Kiev
Tel: +380 44 201 51 20 Fax: +380 44 201 50 44
E-mail: bank@pib.com.ua
www.pib.com.ua

6.9 Advokatbyråer

Ett stort urval av juristfirmor finns på www.ukrainianlawfirms.com där det redogörs för deras specialistområden.

B.C. Toms & Co.
Vulitsa Prorizna 18/1
01034 Kiev
Tel + 380 44 228 1000 Fax: +380 44 228 6508
Kiev@bctoms.net
www.bctoms.net

Baker & McKenzie
Vorovskogo vul. 24
01054 Kiev
Tel + 380 44 590 01 01 Fax + 380 44 590 01 10
Kiev_info@bakernet.com
www.bakernet.com

Frishberg & Partners
Gorky street 10 suite 8
01004 Kiev
tel: + 380 44 234 83 14
fp@fp.carrier.kiev.ua
www.frishberg.com

6.10 Revisorer

Alla de tre stora internationella revisionsbyråerna finns representerade i Ukraina.

Ernst & Young Ukraine
Vulitsa Volodymyrska 12
01025 Kiev
Tel + 380 44 490 33 00 Fax +380 44 490 33 11
kiev@ua.eyi.com
www.ey.com/ukraine

PricewaterhouseCoopers
38 Turgenevska Str.
01054 Kiev
Tel: +380 44 490 67 77
Fax: +380 44 216 45 58
www.pwc.com/ua

KPMG
Mykhailivska vul. 11
01001 Kiev
Tel: +380 44 490 55 07
Fax: +380 44 490 55 08
E-mail: info@kpmgkiev.ua
www.kpmg.com.ua

Deloitte & Touche
Vulitsa Prytysko-Mykilska 5
04070 Kiev
Tel: +380 44 490 9000 Fax: + 380 44 490 9001
Kiev@deloitte.com.ua
www.deloitte.com.ua

6.11 Företags- och investeringskonsulter

EBS, Emergex Business Solutions
37 Zhylianska Vul.
01033 Kiev
Tel/fax +380 44 278 43 54
Info@ebskiev.com
www.ebskiev.com

Dragon Capital
36d Saksahanskogo vul.
01033 Kiev
Tel: +380444907120 Fax: +380444907121
www.dragon-capital.com

Capital Strategy
42/2 Pushkinska Vul.
Business center Kiev Donbass
01004 Kiev
Tel/fax: +380 44 246 52 54
cs@capitalstrategy.biz

6.12 Rekrytering

Staff Standard
P O Box 326
02002 Kiev
tel: +380 44 517 08 59
stafstan@adamant.net www. tafstan.com

Personnel
34 Lesi Ukrainki bul.
01133 Kiev

Marknadsintroduktion Ukraina
Senaste uppdateringen: augusti 2008

Tel: +380 44 461 79 72
E-mail : personnel@personnel.kiev.ua
www.personnel.kiev.ua

Brain Source International
3 Sportivnaya str., 2 floor,
01601, Kiev
Tel./fax: +380 (44) 390 5010 (multichannel)
e-mail: info@brain-source.com
www.brain-source.com

Addforce
3 Rohnidynska vul #13
+380 44 235 75 14

Hudson Global Resources
77, Velyka Vasylykivska vul.
03150, Kiev
Tel: +380 44 490 29 16
E-mail: info@ukraine@hudson.com
www.hudson.com

6.13 Reklambyåer

2000 advertising
Vulitsa Zabily 3
03039 Kiev
Tel/fax+380 44 265 41 40
a2000@carrier.kiev.ua

Leo Burnett
24 Vorovskogo vul.
01054 Kiev
Tel:+ 380 44 490 9060 Fax +380 44 490 9070
info@leoburnett.kiev.ua

www.leoburnett.com

Ogilvy&Mather
5 Chervonoarmiyska vul.
Tel: +380 44 230 95 20
www.ogivy.com.ua

6.14 Kurirföretag

DHL international
Vasylkivska vulitsa 1
03040 Kiev
Tel + 380 44 490 26 00 Fax: +380 44 267 17 66
www.dhl.com.ua

EMS Ukraine
Tel: +380 44 220 0792

TNT Express Worldwide
Moskovsky prosp. 28a
Tel:+380 44 207 07 77
www.tnt.com

6.15 Mässor

Mässprogram:
www.expodata.com.ua

Euroindex
Premoha Ave.56 #116
Tel+ 380 44 461 93 03 Fax+ 380 44 461 93 01
market@eindex.kiev.ua
www.euroindex.com.ua

Marknadsintroduktion Ukraina
Senaste uppdateringen: augusti 2008

Kiev Kontraktovy Yarmarok
Tel + 380 44 416 42 19 Fax + 380 44 461 93 42
info@kmya.kiev.ua

Premier Expo
Pymonenka Street 13
Tel + 380 44 451 41 60 Fax + 380 44 451 41 61
info@pe.com.ua

BisCont Ukraine
5 Sklyarenko Str. Office 400
04073 Kiev Ukraina
Tel/fax: +380 44 490 9324/25
www.expoUA.com

6.16 Hotell

6.16.1 Hotell i Kiev

Hotel Dnipro
Vulitsa Khreschatyk ½
01001 Kiev
Tel: +380 44 254 67 77 Fax + 380 44 254 67 37
www.dniprohotel.kiev.ua
115-200 dollar per natt

Hotell Kiev
26/1 Hrushevskogo vul.
Tel: +380 44 253 01 55
www.hotelkiev.com.ua
170-200 dollar

Hotell Rus
4 Hospitalna street
Fax +380 44 256 40 00
120-140 dollar

www.hotelrus.kiev.ua

Premier Palace *****
5-7/29 Taras Schevchenko Boulevard
Tel: +380 44 537 45 00
www.premier-palace.com

6.16.2 Hotell i Lviv

Grand Hotel Lviv
Prospekt Svobony 13
79 0000 Lviv
Tel +380 32 272 0002 Fax: +380 32 276 94 84
www.ghgroup.com.ua

6.16.3 Hotell i Odessa

Odessa Hotel
6a, Primorskaya vul.
65026 Odessa
Tel: +38 048 729 48 08
Fax; +38 048 729 46 23
E-mail: hotel@hotel-odessa.od.ua
www.hotel-odessa.od.ua

6.17 Lägenheter

Hyrorna ligger på 800 till 3 000 dollar i månaden för lägenheter i centrum som är renoverade efter europeisk standard. Lägenheter med mera sovjetisk inredning är självfallet billigare. Hyra per natt ligger på cirka 65 dollar för en helrenoverad lägenhet i centrum.

Några fastighetsföretag är:
Jones East 8 www.joneseast8.com.ua

Marknadsintroduktion Ukraina
Senaste uppdateringen: augusti 2008

Teren Plus www.teren.kiev.ua

6.18 Flygbolag

Aerosvit Airlines (direktflyg Stockholm-Kiev)
V. Vasilkivska 9/2 Tel: +380 44 490 34 90
Hemsida: www.aerosvit.com
Telefon i Sverige: 08-229907
Fax: 08-221103.
Möjlighet till on-line bokning finns.

Lufthansa
Khmelnitskovo str 52 B
Tel:+ 380 44 490 38 00 Fax: +380 44 490 3801
Hemsida: www.lufthansa.com
E-post: kiev@dlh.de

Ukraine International
B. Khmel'nitskogo vul. 63a
Tel: +380 44 461 5050
Hemsida: www.ukraine-international.com
www.flyuia.com

Air Baltic (SAS)
Bohdana Khmel'nitskovo Street 52 b
Tel: + 380 44 238 26 68 / 49
E-post: airbaltic@airbaltic.com.ua
www.airbaltic.com

Austrian airlines
Vel Vasyilkivska 9/2
Tel: +380 44 244 3540/41/42
Fax: +380 44 490 3494
www.aua.com

Lot Polish Airlines
Ivana Franka 36
01030 Kiev
Tel: +380 44 288 10 54
www.lot.com

6.19 Taxibolag

Express-Taxi
+ 380 44 239 15 15

Autotax
+ 380 44 451 00 21

Boss Taxi
+380 44 201 05 01

Taxi-blues
+380 44 296 42 43

Prominvest Taxi (de enda som kör på taxameter)
+380 44 574 05 74

Lux Taxi
+ 380 44 243 93 94

6.20 Biluthyrningsfirmor

Avis Rent a Car
Vul. Kamyshynska 4
01013 Kiev
Tel: +380 44 490 90 41
E-post: avis@avis.kiev.ua
Hemsida: www.avis.com.ua

Europcar
Vul. Horkoho 48 a
Tel: +380 44 238 26 91
E-mail: ua@europcar.relc.com
www.europcar.ua

Hertz Rent a Car
Zdolbunivska vul. 7d
02081 Kiev
Tel: + 380 44 492 32 70
hertzua@i.kiev.ua
www.hertz.ua

6.21 Tåg

World Service Travel Agency (även flygbiljetter)
Olesia Honchara 42
Tel: +3804423382727
Fax: +380442465119
mail@worldservice.com.ua
www.worldservice.com.ua

För tågtidtabeller på nätet se (enbart på ukrainska)
www.uz.gov.ua

6.22 Buss

Det finns två stora bussbolag förutom de statliga som kör långdistans. De heter Gonsel och Autolux.
www.gonsel.com.ua
www.autolux.ua

6.23 Sjukhus

Privatsjukhuset Boris
Vultsia Vasilkivska 55 A
Tel: +380 44 238 00 00 Fax: +380 44 536 19 80
commed@boris.kiev.ua
www.boris.kiev.ua

British European Medical Clinic
Tel: +380 44 494 30 04

American Medical Center
Vulitsa Berdychivska 1
Tel/fax + 380 44 490 7600
kiev@amcenters.com

Marknadsintroduktion Ukraina
Senaste uppdateringen: augusti 2008

www.amcenters.com

Medikom
Vulitsa Konratiyuka 8
+ 380 44 432 8888
+ 380 44 4332 9447
medikom@gu.kiev.ua
www.medikom.kiev.ua

6.24 Kartor och guider

Kartor över Kiev kan köpas i de flesta kiosker i staden och på hotellet. För guidade turer runt staden kan man kontakta Lybid Tours eller Ukraina Rus Travel Agency (arbetar med Seniorresor)

Lybid Tours
tel/fax: +380 44 274 6023
tours@lybid-kiev.com.ua
www.lybid-kiev.com.ua

Ukraina Rus
Tel/fax +380 44 213 23 74
agency@ukr-rus.kiev.ua
www.ukraine-rus.kiev.ua

Båda har guider som talar engelska. Guidningen kan göras till fots eller med minibuss.

6.25 Nöjen

Se till att du får tag på ett exemplar av tidningarna What's on, Kiev Post eller Kiev Weekly. Där finns de flesta nöjen med. Tidningarna kan hittas gratis på hotell, restauranger och i tidningskiosker. Kiev har många nattklubbar och de bra restaurangerna blir allt fler. För ukrainsk mat rekommenderar vi restaurangerna Taras, Korsar och Perevak, Tsarskoe Selo.

7 Ukraina i litteratur, på Internet och i tidningar.

Här följer lite information om var du kan få ännu mer kunskap om Ukraina.

7.1 Tidningar

Kyiv Post

www.kyivpost.com

Obozrevatel

www.obozrevatel.com

Korrespondent

www.korrespondent.net

7.2 Rapporter och böcker

Dragon Capital: Opportunities for foreign investment in Ukraine

Frishberg and Partners "Doing business in Ukraine"

IFC Ukraine: an assessment of the business enabling environment

Munk, Andersen & Feilberg Ukraine: Country profile

PriceWaterhouseCoopers "Ukraine: A business and investment guide"

International Center for Policy Studies- Monthly reports

Marknadsintroduktion Ukraina

Senaste uppdateringen: augusti 2008

Subtelny, Orest: Ukraine, a history

TACIS "Living and working in Ukraine"

International Chamber of Commerce "Doing business with Ukraine"

Western Ukrainian Management Consulting "Investor's and visitor's guide to Ukraine"

"The Ukrainian" Magazine

7.3 Allmänt

Allmän information om Ukraina

www.go2kiev.com

www.brama.com

www.ukraine.com

www.uazone.net

www.ukraine.org

7.4 Statistik

International Center for Policy Studies

www.icps.com.ua

www.ukrainebiz.com/articles/ukraine_regions.htm

(kort beskrivning av all oblaster och deras ekonomiska karaktäristika.)

Ukrainian Financial Server www.ufs.kiev.ua

7.5 Lagstiftning

Frishberg & Partners

www.frishberg.com

Ukrainsk lagstiftning (statlig info)

www.nau.kiev.ua

www.liga.kiev.ua

7.6 Handels- och företagsinformation

State Property Fund
www.spfu.gov.ua/eng/

USA Chamber of Commerce
www.bisnis.doc.gov/bisnis/country/ukraine.htm

Världsbankens information om Ukraina
www.worldbank.org/data/countrydata/countrydata.html

Canadian Foreign Trade Ministry
www.dfait-maeci.gc.ca

American Chamber of Commerce
www.amcham.kiev.ua

Ukrainian Trade portal
www.ukrdzi.com.ua

Industriförbundet i Ukraina
www.ukrindustrial.com

7.7 Banker, ej kommersiella

National Bank of Ukraine
www.bank.gov.ua

EBRD
www.ebrd.com

Marknadsintroduktion Ukraina
Senaste uppdateringen: augusti 2008

Kiev aktiebörs
www.pfts.com/eng/about/about.php

7.8 Internationella organisationer

Economics Education and Research Consortium (stöttat av Svenska UD)
www.eerc.kiev.ua

Eurasia Foundation
www.eurasia.org

International Institute of Business
www.iib.com.ua

International Management Institute
www.mim.kiev.ua

International Renaissance Foundation
www.irf.kiev.ua

International Republican Institute
www.iri.org

Förenta Nationerna FN
www.un.kiev.ua

USAID
www.usaid.kiev.ua

World Bank
www.worldbank.org.ua

Canadian-Ukrainian business Centre
www.sbedif.if.ua

7.9 Statsledning

Presidentadministrationen www.president.gov.ua

Ministerkabinettet www.kmu.gov.ua

Verhovna Rada (parlamentet) www.rada.gov.ua

Ekonomiministeriet www.me.gov.ua

Hälsoministeriet www.health.gov.ua

Försvarsministeriet www.mil.gov.ua/old/eng/

Ministeriet för bränsle och energi www.ngbi.com.ua

Räddningsministeriet www.mns.gov.ua

Forsknings och teknikministeriet www.mstu.gov.ua

Justitieministeriet www.minjust.gov.ua

Inrikesministeriet www.mia.gov.ua

Statliga ägenomdomsfonden www.spfu.gov.ua

Kievs stadsadministration www.kmv.gov.ua

Lvivs stadsadministration www.city-adm.lviv.ua

Informational support for land reform in Ukraine www.myland.org.ua